

Kristin Øye Gjerde

Kulturliv og kulturinstitusjoner i en oljeby

**Endringer i rammeforhold for og bruk av
kulturinstitusjoner i Stavanger 1970-1995**

RF-1998/197

Vår referanse: 723/813114	Forfatter: Kristin Øye Gjerde	Versjonsnr. / dato: Vers. 1 / 03.09.1998
Ant. sider: 32 + 14 s. vedlegg	Faglig kvalitetssikrer: Lennart Rosenlund	Gradering: Åpen
ISBN: 82-7220-929-2	Oppdragsgiver(e): Norges forskningsråd m.fl.	Åpen fra (dato): 03.09.1998
Forskningsprogram: KULT	Prosjekttittel: Kulturarv, kulturmøter og kulturell endring i en oljehovedstad	

<p>Emne:</p> <p>I 1969, samme år som det for første gang ble gjort drivverdige funn på norsk sektor i Nordsjøen, fikk Stavanger sin første kulturplan. Begge deler fikk betydning for utviklingen av Stavangers kulturliv; oljen som grunnlag for materiell vekst, kulturplanen som en åndelig veiviser. I årene som har gått siden, har kulturlivet i Stavanger fått bedret sine kår. Oppbyggingen av de statlige støtteordningene har sikret driften av kulturinstitusjonene. En bedret kommuneøkonomi og pengesterke sponsorer har bidratt til bygging av nye kulturbygg. Undersøkelser viser at Stavanger-folk benytter kinoen, biblioteket, museene, symfoniorkesterets konserter, teateret og kunstutstillinger i langt høyere grad på 1990-tallet enn tyve år tidligere. Kvinner, middelaldrende, folk med høy utdanning og bra inntekt gjør seg sterkest gjeldende som brukere av kulturinstitusjonene. Bildet må nyanseres noe etter de ulike kulturinstitusjonenes art, noe som er gjort i denne artikkelen.</p> <p>Scope:</p> <p>In 1969, the same year in which commercial discoveries of oil were made on the Norwegian continental shelf, Stavanger embarked upon its first cultural development plan. Both were significant in the development of cultural life in Stavanger; the oil being a basis for material growth, and the cultural development plan as spiritual guidance. In subsequent years, cultural life in Stavanger has flourished. The consolidation and increase of state support programmes has secured the running of cultural institutions. An improved municipal economy and wealthy sponsors have contributed to the construction of new buildings for cultural purposes. Research indicates that people from Stavanger frequent the cinema, the library, the museums, the symphony orchestra, the theatre and the art exhibitions far more extensively in the 1990s than 20 years earlier. Women, middle-aged people with higher education and high incomes are those who use these institutions most frequently. The overall picture has to be interpreted in different ways according to the respective types of cultural institutions, as has been done in this article.</p> <p>Emne-ord:</p> <p>Kulturinstitusjoner, kulturaktiviteter</p>

RF - Rogalandsforskning er sertifisert etter et kvalitetssystem basert på NS - EN ISO 9001

 Prosjektleder
 Hilmar Rommetvedt

 for RF - Miljø og næringsutvikling
 Kåre Netland

Prosjektledernes forord

Stavanger og omegn har spilt en nøkkelrolle i den prosess som gjorde Norge til en oljenasjon. Byen ble et sentrum for oljeleting og oljeproduksjon på den norske kontinentalsokkelen tidlig i 1970-årene og har siden den gangen hatt sin historie og utvikling nært knyttet til denne virksomheten. Oljeselskaper og underleverandører etablerte seg i distriktet, store byggeprosjekter ble startet opp, og byen begynte en ny fase i sin utvikling som landets oljehovedstad. Det var mange - ikke minst samfunnsforskere - som fryktet for fremtiden til lokalsamfunnet da oljevirkomheten skjøt fart. Spådommene om ustabilitet, sosial usikkerhet og store sosiale problemer slo imidlertid ikke til. I dag, med fasit i hånden, vet vi at ni av ti av innbyggere mener at utviklingen i distriktet ville vært mindre positiv uten oljevirkomheten.

Likevel er det ganske klart at byen og distriktet har gått igjennom en ganske fundamental endringsprosess. I begynnelsen av perioden bar Stavanger preg av å være en forvokst småby. Byen var fortsatt en bastion for den lavkirkelige lekmannsbevegelsen, men næringsliv var stagnerende. I dag har Stavanger et ærgjerrig og ekspansivt næringsliv som har bidratt til at byen har albuet seg til en plass blant landets «storbyer».

Stavanger og omegn er antagelig det av landets større urbane strøk som har gått igjennom de mest gjennomgripende endringene i løpet av de siste 25 årene. Antagelig er disse endringene mye mer omfattende enn de bildene vi vanligvis får av et Stavanger i endring: ekspansjon og vekst, innflytting etc. Det handler om en dyp forandring av hele systemet av sosiale relasjoner, om de grunnleggende prinsippene for samfunnets måte å fungere på. Ikke minst handler det om kulturlivets forandringer og ekspansjon. Kanskje er disse like viktige som de økonomiske.

Det er noen av disse endringene som er temaet i Kristin Øye Gjerdes arbeid *Kulturliv og kulturinstitusjoner i en oljeby*. I rapporten dokumenteres blant annet den fundamentale endringen som er skjedd i Stavanger-folks holdninger til og bruk av byens kulturinstitusjoner. Sammenlignet med situasjonen for tyve år siden er det i dag en vesentlig større andel av distriktets innbyggere som er aktive brukere av disse institusjonenes tilbud. Rapporten kaster også lys over de prosesser som har ført til at byens kulturinstitusjoner er blitt i stand til å gi byens borgere og besøkere et kulturtilbud som ikke står tilbake for noen av landets øvrige større byer.

Rapporten er skrevet som et ledd i arbeidet med prosjektet *Kulturarv, kultur møter og kulturell endring i en oljehovedstad*. Prosjektet er et samarbeidsprosjekt mellom Høgskolen i Stavanger og RF-Rogalandsforskning. Det har fått økonomisk støtte fra Norges forskningsråds program for kultur- og tradisjonsformidlende forskning (KULT), Amoco, Høgskolen i Stavanger, Arne Joakimsen A/S, LOS-senteret, Randaberg kommune, Rogaland fylkeskommune, RF-Rogalandsforskning, Smedvig, SR-bank, Stavanger Aftenblad og Stavanger kommune.

Stavanger, september 1998

Hilmar Rommetvedt

RF-Rogalandsforskning

Lennart Rosenlund

Høgskolen i Stavanger

Innhold

Kulturliv og kulturinstitusjoner i en oljeby	1
Stavanger først ute med kulturplan	2
1970-årene: Oljepenger overrisler kulturbudsjettene i Stavanger	4
1980-årene: Stigende kulturelt ambisjonsnivå under vekslende konjunkturer	12
Deltakere i kulturelle aktiviteter i Stavanger i 1994 kontra 1974	21
“En aktiv og bevisst, en frodig og en romslig, en ærgjerrig og nyanserik kulturpolitikk”	29

Kulturliv og kulturinstitusjoner i en oljeby

Endringer i rammeforhold for og bruk av kulturinstitusjoner i Stavanger, 1970 - 1995¹

Stavanger-folk mellom 16 og 68 år besøker kulturinstitusjoner langt hyppigere ved midten av 1990-tallet enn for tyve år siden. For eksempel har andelen som går på symfoniorkesterkonsert minst en gang i løpet av et år mer enn fordoblet seg, fra 11 til 26 prosent. Også den delen av befolkningen som går på andre typer konserter viser en stor økning fra 23 til 42 prosent. Og mens 42 prosent av den voksne befolkningen besøkte en kunstutstilling minst en gang i året i 1974 gjorde 68 prosent det samme i 1994. Bibliotekbesøket viser også en kraftig vekst. Omtrent en fjerdedel av Stavangers befolkning besøkte et bibliotek for å låne bøker i 1974, i 1994 var andelen økt til nesten 50 prosent. Andelen som går på kino har økt fra 65 prosent til 79 prosent. Teaterbesøk viser minst økning, bare fra 40 til 45 prosent. For museene er bare tall fra 1994 tilgjengelig, og de viser at 21 prosent av Stavangers befolkning hadde vært på museum minst en gang i løpet av siste år.²

Disse tallene er ett av resultatene som har fremkommet av to sosiologiske undersøkelser som er foretatt i 1974 og 1994, under ledelse av Lennart Rosenlund og Hilmar Rommetvedt. Det forteller noe om endringer i voksne Stavanger-folks kulturelle atferd. Lennart Rosenlund har benyttet Pierre Bourdieus modeller for å analysere det omfattende tall-materialet fra de to undersøkelsene. Ut fra Bourdieus syn er menneskenes forhold til kulturen sentrale elementer i det sosiale maskineri som opprettholder og vedlikeholder de sosiale hierarkier. Kultur er da definert som den dominerende, legitime og institusjonaliserte kulturen; det å lese høyverdig litteratur, se på teater og billedkunst og høre på klassisk konsertmusikk og opera. Det å tilegne seg de kulturelle yringsformer, delta i og eie dem er en form for kulturell kapital. Den økonomiske kapital som er selve motoren i samfunnshierarkisering, har etter Bourdieus syn et tilsvarende på den kulturelle siden. Den kulturelle kapital samles og akkumuleres i samfunnet etter helt bestemte mønstre. Lik som den økonomiske kapitalen har den kulturelle kapitalen en tendens til å samles på toppen i samfunnshierarkiet.³ Rosenlund har analysert hvilke sosiale endringer som har foregått i samfunnshierarkiet i Stavanger med bakgrunn i folks deltakelsesmønstre i det kulturelle liv, deres kulturelle kapital og deres økonomiske kapital.⁴

¹ Takk til Lennart Rosenlund, Hilmar Rommetvedt, Michael Evans, Harald Hamre, Randi Skotheim og Roald Håland som har kommet med verdifulle kommentarer til utkast av artikkelen. Sluttresultatet er det imidlertid forfatteren som tar ansvaret for.

² For mer utfyllende kommentarer til disse resultatene se side 20 - 27 i denne artikkelen.

³ Arnfinn Bø-Rygg og Hild Sørby (red.), *Kunst- og kulturformidling*, Universitetsforlaget 1985, "Kulturpolitikk og kulturforskjeller" av Lennart Rosenlund s. 65 - 91. Se også Hilmar Rommetvedt (red.), *Verdier og valg*.

Oljehovedstadens politiske kulturlandskap, KULTs skriftserie nr. 94, "Lennart Rosenlund "Livsstiler og politiske holdninger", s. 255 - 290.

⁴ Hilmar Rommetvedt, Lennart Rosenlund, *Kulturarv, kulturmøter og kulturell endring i en oljehovedstad, Dokumentasjon av en intervjuundersøkelse høsten 1994*.

Oljevirkosomheten i Nordsjøen er den viktigste faktor som har bidratt til å styrke den økonomiske kapital i Stavanger i den 20-årsperioden undersøkelsene dekker. Både enkeltpersoner, firmaer og kommunen har fått mer penger mellom hendene. Men hva med kulturinstitusjonene? Har de fått forbedret sine rammevilkår på en måte som kan forklare noe av den voksne andelen av befolkningens økte kulturelle deltagelse? Hvilke sammenhenger er det mellom folks deltagelse i kulturlivet, utviklingen av byens kulturinstitusjoner og Stavangers rolle som oljeby?

I likhet med de sosiologiske undersøkelser begrenser denne artikkelen seg til de tradisjonelle kulturinstitusjonene som museene, symfoniorkesteret, kunstmusèet, teateret, biblioteket og kinoen i perioden 1970 til begynnelsen på 1990-tallet. Kildene som er brukt, er Stavanger kommunes kulturplaner, årsberetninger for institusjonene, bystyre-protokoller, jubileumsbøker, kommunens regnskaper samt muntlige kilder.

Stavanger først ute med kulturplan

Stavanger har opp gjennom tidene blitt kalt ved mange navn. Byen har vært kjent som hermetikkbyen, misjonsbyen, bedehusbyen, avholdsbyen og oljebyen. Disse karakteristikkene forteller om trekk ved byens næringsgrunnlag og kulturliv som har utviklet seg sterkere i Stavanger enn andre steder, og som har gitt byen særpreg. Historikeren Bjørn Utne mente at motsetningene på det kulturelle området i første halvdel av dette århundret på mange måter var mer markert i Stavanger enn i andre byer. Sterke krefter innen de religiøse miljøene, deler av avholdsbevegelsen og idrettsbevegelsen var i opposisjon til den tradisjonelle institusjonskulturen.⁵ Rogaland hadde vært vekkelsesfylket fremfor noe på slutten av 1800-tallet, og de religiøse holdningene med front mot kultur- og normoppløsning fortsatte å gjøre seg gjeldende langt inn på 1900-tallet. For eksempel ble ikke brennevinsforbudet fra 1918 opphevet før i 1946.

På begynnelsen av 1960-tallet, før letevirkosomheten kom i gang i Nordsjøen, var Stavanger Norges fjerde største by med ca 50.000 innbyggere. Det var ingen rik by. Skatteinntektene var lave fordi byens tidligere hovednæring, hermetikkindustrien, var på retur. For perioden 1961/64 var den gjennomsnittlige inntekt pr. innbygger 78 prosent av gjennomsnittsinntekten pr. innbygger i landets byer. Og av landets 22 største byer med over 10.000 innbyggere lå Stavanger på 18. plass når det gjaldt inntektsforholdet.⁶ Det var derfor ikke mye penger til overs til satsinger på kulturlivet. Men med kommunesammenslåingen med Madla og Hetland i 1965 ble befolkningsgrunnlaget sterkere, da innbyggertallet nærmet seg 80.000 mennesker.⁷

Flere av kulturinstitusjonene i byen hadde lange tradisjoner. Biblioteket, kunstforeningen og museet var opprettet på privat initiativ i oppgangstidene på 1860- og 1870-

⁵Bjørn S. Utne, "Kommunen og kulturlivet", *Kulturplan 1996 - 2004*, s. 9.

⁶Kristin Øye Gjerde, hovedoppgave i historie 1993, *Stavanger som oljeby. Stavanger kommunes "oljepolitikk" 1965 - 1980*, s. 10.

⁷I 1968 bevilget Stavanger kommune 529.930 kroner til teaterdrift, 347.050 kroner til sang og musikk og 329.200 kroner til museer og bildende kunst. Biblioteket var den kulturinstitusjonen som kostet kommunen mest med 908.815 kroner pr. år. *Vårt kulturliv i dag og i morgen*, s. 66 - 67

tallet. Teaterbygningen sto ferdig i 1883, men Rogaland Teater ble først stiftet etter krigen i 1947. Stavanger Symfoniorkester var den nest yngste institusjonen fra 1938. Felles for disse institusjonene var at de var avhengig av støtte fra private eller ble drevet ved hjelp av kommunale midler. Museet fikk dessuten bidrag fra staten, i mellomkrigstiden utgjorde den statlige støtten omlag halvparten av driftsmidlene. Kinoen som startet opp ved begynnelsen av århundret var den eneste av kulturinstitusjonene som sto på egne ben økonomisk.

På 1960-tallet kom det offentlige inn som en stadig viktigere støttespiller for kulturinstitusjonene. I etterkrigstiden brukte Det norske Arbeiderpartiet kulturpolitikken som en viktig brikke i oppbyggingen av den nye velferdsstaten. Kulturen skulle demokratiseres og gjøres tilgjengelig for alle deler av det norske samfunn, uansett geografisk eller sosial tilhørighet. Det ble opprettet flere vandrende kulturinstitusjoner som Riks-teateret, Norsk bygdekino, Riksgalleriet, Statens Filmsentral og Norsk Filminstitutt. Målsettingen for disse institusjonene var at de skulle bidra til å utjevne de geografiske skillelinjene og gi innbyggere i alle deler av landet mulighet til å få del i kulturverdier som var lett tilgjengelige i de store byene.⁸ Men også de faste institusjonene fikk etter hvert bedre offentlige støtteordninger.

I Stavanger ble de første skritt til en mer systematisk planlegging av kulturarbeidet tatt da bystyret i 1964 opprettet et kommunalt kulturutvalg. Det startet arbeidet med å lage en kulturplan for Stavanger, for øvrig en av de første kulturplanene i Norge. Den forelå i 1969, og tittelen var "Vårt kulturliv i dag og i morgen". Planen ble ført i pennen av formannen i utvalget, arbeiderparti-mannen Kjølvs Egeland. Han var utdannet lektor og arbeidet som rektor ved Stavanger katedralskole fra 1963. Hans politiske karriere omfattet blant annet å være medlem av Stavanger bystyre, formannskapet og Rogaland fylkesting. Egeland tilhørte gjennom utdanning og interesser den delen av Arbeiderpartiet som støttet opp om de tradisjonelt borgerlige kulturinstitusjonene, men hans interessefelt strakk seg også videre. Han hadde flere offentlige verv som viser hans engasjement for kulturlivet: medlem av skole- og bibliotekstyret 1955-63, medlem av styret for Rogaland Teater 1956-66, medlem av Stavanger kinostyre 1960-64, medlem av Kringkastingsrådet 1960-66, varamedlem og senere medlem av Norsk kulturråd 1965-84. I perioden 1976 til 1979 var han kirke- og undervisningsminister i regjeringen Nordli, for å nevne noe.

Den første kulturplanen hadde mesteparten av oppmerksomheten fokusert på den allerede etablerte institusjonskulturen. Planen bar preg av å rettferdiggjøre behovet for å satse på en "dyr" kulturpolitikk. Målsettingen gikk enda videre: "Stavanger kommune bør i de kommende år anstrenge seg for å føre en aktiv og bevisst, en frodig og en romslig, en ærgjerrig og nyanserik kulturpolitikk". Selv om meldingen i antall sider ga mest plass til "finkulturell" virksomhet var forfatterne klar over fallgruvene. De formante at en ikke måtte falle for fristelsen å "bli snevert elitepreget i holdningen og dermed uten evne eller vilje til å akseptere som kulturverdier også andre frambringelser enn det klart hevdvunne og sosialt aksepterte. ... Kommunen må erkjenne at kulturens flora er uhyre mangfoldig. Den må derfor bevisst søke å bryte ned konvensjonelt beting-

⁸ Lennart Rosenlund, "Kulturpolitikk og kulturforskjeller", *Kunst og kulturformidling*, Universitetsforlaget 1985, s. 65 - 68.

ede barrierer. Å arbeide for utvidelse av kulturbegrepet og nedbryting av gjerder mellom grupper bør være et kulturpolitisk mål av første rang.”⁹

1970-årene: Oljepenger overrisler kulturbudsjettene i Stavanger

I begynnelsen av 1970-årene ble det gjort store funn på norsk sokkel. I 1970 ble det kjent hvor stor omfang Ekofisk-funnet hadde. Våren 1972 ble gassfunnet på Frigg-feltet erklært økonomisk drivverdig, og to år senere var det klart at Statfjord-feltet var det største oljefeltet i Nordsjøen. Norge ville bli en betydelig oljeeksporterende nasjon, og landet ville få ufattelige inntekter. OPECs oljeboikott i 1973 gjorde at oljeprisene ble firedoblet, og verdien av petroleumsfunnene på norsk kontinentalsokkel steg ytterligere.¹⁰ Virksomheten på norsk sokkel fikk store ringvirkninger på land, ikke minst i Stavanger. Oljeselskap og underleverandører som hadde etablert seg i byen under letefasen, opplevde en hurtig vekst i virksomheten. I juni 1972 ble Statoil og Oljedirektoratet vedtatt lokalisert til Stavanger. Dessuten ble store byggeoppdrag trukket til byen, og det ble behov for et stort antall arbeidsfolk. I 1971/72 ble Ekofisk-tanken bygd, og fra 1973 ble det bygd en rekke integrerte produksjonsplattformer av typen Condeep i Hinnavågen/Gandsfjorden. Som eksempel på omfanget var 3.000 mennesker ansatt for å bygge Beryl A- og Brent B-plattformene i Stavanger sommeren 1975, og 2.000 av disse kom utenbys fra. Men byggeoppdragene kom puljevis, og i perioder kunne arbeidskraftbehovet være nede i null.

Tidlig på 1970-tallet så den etablerte verkstedindustrien i Stavanger-området på oljevirksomheten som en konkurrent som tok arbeidskraften fra den og presset lønningene i været. Folk som ikke hadde høye oljelønninger, klaget over stigende huspriser. Dette var medvirkende til at statlige myndigheter innførte etableringsstopp i Stavanger i 1978 for å prøve å kanalisere oljevirksomhet til andre deler av landet. Hvor store pressproblemer var, er omdiskutert. Mange mente at byen endret seg for raskt, og at det Stavanger de kjente ble borte i den økonomiske vekstspiralen. Mens for eksempel daværende finansrådmann i Stavanger, Hall Guttelvik, mente at befolkningsøkningen og byggevirksomheten ikke var større enn at byen klarte å absorbere det.¹¹ Statistikken viser at folketallet i 1970 var på 81.741 personer, og i 1980 var det økt til 89.913. Det vil si en økning på nesten ti prosent.¹² Da var den økonomiske veksten mer bemerkelsesverdig. I 1970 utgjorde kommune- og fylkesskatt 166 millioner kroner. I 1977 var den økt til 524 millioner kroner. Dersom en tar hensyn til at prisene i samme periode steg med 60 prosent, var den reelle økningen på 26 prosent. De økte skatteinntektene ga rom for fremgang for alle deler av kommunens virksomhet.

Det første tiåret som etterfulgte den første kulturplanen, ble den rene vårløsningen for kulturlivet i Stavanger. Den viktigste årsaken til det var at det ble innført stadig bedre statlige støtteordninger for flere av institusjonene. For det andre gjorde en forbedret

⁹Vårt kulturliv i dag og i morgen, s. 16.

¹⁰Tore Jørgen Hanisch og Gunnar Nerheim, *Norsk oljehistorie. Fra vantro til overmøt?* Bind I, Oslo 1992.

¹¹Kristin Øye Gjerde, *op. cit.*, s. 108 - 110.

¹²Statistisk sentralbyrå, tabell 1103, Stavanger.

kommuneøkonomi det mulig for lokalpolitikerne å øke bevilgningene til kultursektoren. At kulturlivet var en vekstsektor i denne perioden kan belyses på flere måter. For eksempel hadde kulturutvalget 40 saker til behandling i 1971. Ti år senere var tallet vokst til 339 saker i tillegg til at 105 saker var innom eller ble sluttbehandlet av musikkutvalget og utvalget for bildende kunst og kulturvern. I 1971 var det kommunens lønns- og personalsjef som fungerte som sekretær for kulturutvalget. I 1980/81 ble det etablert et eget kulturkontor med tre saksbehandlere. Byen fikk sin egen kultursjef. Det kommunale kulturstyret og kulturadministrasjonen fungerte som en overbygning for biblioteket, fritidsadministrasjonen og kinoadministrasjonen og deres respektive utvalg. Dette ga en bedre oversikt over kommunens samlede kulturaktiviteter og innsats på ulike felter.¹³

Veksten i kommuneøkonomien ga anledning til å gjennomføre mange av de tiltakene som var blitt foreslått i kulturplanen av 1969. Her skal kort gjennomgå hvordan de forskjellige kulturinstitusjonene sikret sin posisjon på 1970-tallet før den neste kulturplanen ble lagt fram i 1982:

Stavanger Museum som var stiftet i 1877, holdt til i den gamle museumsbygningen fra 1893, påbygd i 1930 og med et kontortilbygg fra 1964. Museets formål var "å drive vitenskapelig forskning som hører inn under de tre avdelinger: Den arkeologiske, den kulturhistoriske og den zoologiske, dels å samle og bevare gjenstander innen disse avdelinger og utspre kunnskap innen de samme forskningsfelt." Stavanger sjøfartsmuseum, som ble stiftet i 1926 og ble drevet halvt på privat basis, halvt på midler fra fylke, kommune og stat, hadde også kontorer ved museet.¹⁴ Ved midten av 1960-tallet ble driften av det frittstående halvoffentlige museet for en stor del dekket av staten (drøye 50 prosent), nest største bidragsyter var Stavanger kommune (ca. 10 prosent) og til sist Rogaland fylke (ca. 5 prosent). Rundt 1970 økte de offentlige bidragene ganske betydelig og utgjorde for budsjettåret 1970 hele 92,5 prosent av driften. En økende del av de statlige tilskuddene gikk med til å dekke driften ved arkeologisk avdeling, før den i 1975 ble skilt ut som en egen statlig institusjon, Arkeologisk museum i Stavanger (AmS). Museet hadde kjøpt Frue Meieris bygninger i 1972. Tre år senere overtok staten bygningene, og etter den tid har Arkeologisk Museum disponert dem. Etter at Arkeologisk Museum ble skilt ut som egen institusjon var det bare to avdelinger igjen ved Stavanger Museum; zoologisk og kulturhistorisk avdeling. Fra 1979 økte imidlertid virksomheten igjen da det ble foretatt en sammenslutning med Stavanger Sjøfartsmuseum. Fra og med dette året kom Stavanger Museum inn under en statlig tilskottsordning, hvor statens, fylkets og vertskommunens bidrag skulle dekkes etter en prosent-sats tilsvarende tilskudd for videregående opplæring. Det vil si at staten betalte 44 prosent av driftstilskuddet, Rogaland fylke og Stavanger kommune de resterende 56 prosent etter en fordelingsnøkkel på 40 prosent til Rogaland fylke og 60 prosent til Stavanger kommune. Fylkeskommunen forvaltet denne ordningen. Tilskottsordningen virket gunstig for museet, som økte sine inntekter fra drøyt 3,5 millioner i 1979 til nesten 4 millioner i 1980.¹⁵

¹³Kulturplan for Stavanger 1982, s. 3.

¹⁴Vårt kulturliv i dag og i morgen, s. 53 - 55. Samt kommentar fra Harald Hamre, datert 09.02.1998.

¹⁵Regnskapene i Stavanger Museums årbøker 1965 til 1980.

Byens eldre bygningsmasse ble tatt vare på gjennom prosjektet "Gamle Stavanger", et arbeid kommunen høstet anerkjennelse for. I 1975 ble det gjort bystyrevedtak om at området skulle gjelde i alt 165 hus. Også i andre deler av byen ble det gjort et stort arbeid for å ta vare på eldre trehusbebyggelse. Byens og landets nyere historie skulle tas vare på blant annet gjennom Norsk Oljemuseum, som ble opprettet i 1982. Det fikk som oppgave å samle dokumentasjon over norsk oljehistorie.

Rogaland Teater, landets minste institusjonsteater, var den yngste av kulturinstitusjonene med stiftet sommeren 1947. Det hadde imidlertid foregått teatervirksomhet i byen lenge før denne tid, og selve teaterbygningen ble innviet allerede i 1883. Barneteateret startet opp i 1956, og ga opp gjennom årene lek, moro og læring til flere tusen barn.¹⁶ Etter mange år med trang økonomi ble det økonomiske grunnlaget noe sikrere etter at Stortinget i 1961 vedtok en støtteordning for teatrene. Det offentlige skulle dekke halvparten av driftsutgiftene pluss en bonusordning etter besøkstall. Den lokale halvdel av støtten ble fra 1966 fordelt med 70 prosent på Stavanger kommune og 30 prosent på fylket. Men enda var ikke rammevilkårene for teateret gode nok. Mye arbeid ble utført av ren idealisme i form av ubetalt og uregistret overtid.¹⁷ I 1972 ble driftstilskuddsordningen revidert slik at staten påtok seg å dekke 60 prosent av utgiftene. Stavanger kommune sto da for 28 prosent av driftstilskuddet og Rogaland fylkeskommune bidro med 12 prosent. Fra 1974 ble teateret organisert som et aksjeselskap med samme prosentvise fordeling av aksjene som ved tilskuddsordningen. At staten tok på seg en større del av driften ga større økonomisk trygghet. Ved Arbeidsmiljølovens innføring i 1976 ble vern om arbeidstiden til de ansatte mye sterkere. Økningen i de økonomiske ressursene til teateret gikk i denne perioden for en stor del med til å bedre lønnsvilkårene for teaterets ansatte. Ved årsskiftet 1980/81 var det 95 ansatte ved teateret, hvorav 17 på deltid. Men ressurstilgangen var også med på å gi publikum et bedre tilbud. Rent fysisk fikk den nesten hundre år gamle teaterbygningen et tilbygg i 1974. Andre byggetrinn var ferdig i 1980 da et nytt scenetårn og en ny scenerigg kunne innvies.¹⁸ Publikumsoppslutningen holdt stand til tross for konkurranse fra fjernsyn, video og kino. I 1980 kunne teateret som tidligere tilby forestillinger seks kvelder i uken på Hovedscenen. På intimsenen (fra 1974) ble det spilt 70 til 100 forestillinger årlig. Det nyeste tilskuddet var matinéscenen Kjellerteateret, hvor det også ble gitt en del forestillinger. Den store publikumsmagneten var barneforestillingene som ble vist om ettermiddagen over en periode på tre til fire måneder i året. I noen grad ble det drevet oppsøkende virksomhet i bydelene i Stavanger og ellers i fylket samt turnévirksomhet i landsdelen. Gjennomsnittlig besøkte 86.000 mennesker hvert år teateret på 1970-tallet. Det var en kraftig økning i forhold til tiårene før. I 1950-årene var snittet på 50.000 pr. år, og i 1960-årene besøkte i snitt 63.000 mennesker teateret hvert år.¹⁹

Også musikklivet ynglet. Bærebjelken på musikkfronten var *Stavanger Symfoniorkester*. Orkestertradisjonen i byen kan spores helt tilbake til 1700-tallet, men forløperen til symfoniorkesteret, Stavanger Byorkester, ble ikke stiftet før 1938. Da ble

¹⁶Vårt kulturliv i dag og i morgen, s. 48 - 50.

¹⁷ Rapport fra Helliessen-komiteen 1971.

¹⁸Kulturplan for Stavanger 1982, s. 76 - 79.

¹⁹ Årsberetning og regnskap for Rogaland Teater, 1970 - 1980.

også Stavanger Radioensemble opprettet, og disse to orkestrene opererte mer eller mindre sammen. I 1966 fikk det navnet Stavanger Symfoniorkester. Etter at orkesteret i 1969 fikk status som landets fjerde faste symfoniorkester gikk finansieringen lettere. I 1970 vedtok Stortinget at Stavanger Symfoniorkester skulle få den samme tilskuddsordningen som de øvrige symfoniorkestrene i landet. Det vil si at etter at Symfoniorkesteret selv hadde dekket 15 prosent, påtok staten seg 38,25 prosent, NRK 34 prosent og Stavanger kommune 12,75 prosent av utgiftene til virksomheten. Inntektene økte fra ca. 850.000 kroner i 1969 til 2,9 millioner i 1974. Tilskuddsordningen gjorde det mulig å utvide virksomheten. Radioensemblet ble utvidet til 20 musikere, og ble omdøpt til Stavanger Radioorkester. Medlemmene av radioorkesteret utgjorde den profesjonelle delen av Symfoniorkesteret. Resten var amatører. Til sammen talte orkesteret ca. 50 musikere. I 1970 fikk orkesteret en intendant, dvs. en administrativ leder på heltid.²⁰ I tillegg til å spille inn musikk for NRK-radio holdt orkesteret abonnementskonserter og andre konserter i Stavanger og omegn. Det faste konsertlokalet var Atlantic Hall. I 1975 økte antall heltidsansatte musikere til ca. tredivet. I 1978 leverte et regjeringsoppnevnt orkesterutvalg en utredning til Kirke- og undervisningsdepartementet som innebar en opptrapping til 60 heltidsmusikere, men det tok mer enn ti år før målsettingen ble nådd. Medlemmer i symfoniorkesteret var også sysselsatt som lærere ved Stavanger kommunale Musikk-skole, som ble etablert i 1961/62. Pågangen av elever var hele tiden økende, og i skoleåret 1980/81 var det 1.350 elever ved skolen, 68 lærere, 16 kor- og hjelpedirigenter og 5 andre dirigenter.²¹ Flere av musikerne var også lærere ved konservatoriet. Før 1971 var konservatoriet privat drevet, men så kom staten, Stavanger kommune og Rogaland fylke inn i bildet og overtok driften. Det fikk navnet Rogaland Musikkonservatorium, fra 1978 med status som høyskole. Konservatoriet hadde kapasitet på 65 heltids studieplasser og fullt utbygd kunne det uteksaminere 20 kandidater pr. år, både utøvende musikere og musikkpedagoger. Konservatoriets driftsutgifter var i 1981 på drøye 5 millioner kroner. Av dette dekket staten 3,2 millioner kroner. Stavanger kommune og Rogaland fylke dekket hver 716.816 kroner.

Alle musikk-institusjonene trengte permanente lokaler, og i juni 1975 vedtok Stavanger bystyre å stille tomt til disposisjon til et musikk-senter i Bjergstedparken. Ved hjelp av Stavanger Sparekasse var det mulig å skaffe finansiering til de 18 millionene Musikk-huset kostet, og i mai 1979 kunne bygget innvies. Mens arbeidet med Musikkhuset skred fremover, oppsto ideen om ombygging av Kuppelhallen i Bjergsted til et konserthus med plass for ca. 1.100 publikummere. Ideen vant gehør både hos politikere og administrasjon i Stavanger kommune. Da formannskapet sa ja til ombyggingen våren 1979, var den kalkulert til 20 millioner kroner. Ved byggestart i oktober 1980 var prisen steget til 35,7 millioner kroner. Til tross for en del kritikk, hvor konserthus-planene ble satt opp mot et nytt kulturhus på Sølvsberget, ble byggearbeidene til slutt satt i gang. I september 1982 kunne Konserthuset tas i bruk. Senere fikk også musikk-skolen lokaler i

²⁰Jan Alsvik, Stavanger 1988, *Stavanger Symfoniorkester 1938 - 1988*, s. 6. Samt Beretning og Regnskap for 1970 - 1980.

²¹*Statistikk for Stavanger*, tabell 6.5, Generalplankontoret 1986.

samme område, og Stavanger hadde fått gode lokaliteter til utvikling av musikkmiljøet.²²

Også det mer uoffisielle musikklivet blomstret. Stavanger Jazzklubb fikk en oppblomstring på slutten av 1970-tallet og hadde i 1982 ca. 1.000 medlemmer. Byen hadde også fått en rekke populære rockegrupper som for eksempel Stavangerensemblet, Mods og Asphalt. I alt 11 amatørmusikkorps med 375 medlemmer drev, som tidligere, en allsidig virksomhet i samarbeid med musikkskolen. Det kommunale tilskudd var på beskjedne 150.000 kroner. Mye av driftsmidlene måtte derfor skaffes av medlemmene selv. Korpsvirksomheten i fylket ble samordnet av Rogaland Musikkforbund. Sekretariatet og kontorer ligger i Stavanger.²³ Rogaland Musikkråd, som er en paraplyorganisasjon for hele musikklivet i fylket, har også sitt sete i Stavanger.

Billedkunsten fikk på mange måter bedre vilkår enn tidligere selv om utstillingskapasiteten ikke ble forbedret. *Stavanger Kunstforening* var stiftet så tidlig som 1865 av Konsul Jens Zetlitz Kielland med formål "at vække sans for kunst og arbeide for Stavanger Faste Galleri". I 1925 fikk foreningen sitt eget bygg i Madlaveien, og ved 100-årsjubileet i 1965 ble et nytt tilbygg innviet takket være bidrag fra kommunen. Foreningen holdt utstillinger, kurser og bidro til opprettelsen av bedriftskunstforeninger i byen. Kunstsamlingen på over 500 kunstverk ble ved hundreårsjubileet skilt ut som egen stiftelse, *Stavanger Faste Galleri*. Stiftelsen ble leieboer i Stavanger Kunstforenings hus. Der skulle den få bruke foajeen og fire saler i det opprinnelige bygget, samt kontor og lager i kjelleren. Stavanger Faste Galleri drev fra 1965 sin virksomhet på grunnlag av offentlig støtte. Stavanger kommune bidro med 2/3 og Rogaland fylke med 1/3 av budsjettmidlene.²⁴ Foreningen drev aktivt og i 1980 var Stavanger Faste Galleris kunstsamling økt til i underkant av 1.400 verker, og var en av de få større kunstsamlingene utenfor Oslo og Bergen. Men Kunstforeningens lokaler lå altfor nær den tett trafikkerte Madlaveien. Det var ikke installert noe luftreanseanlegg i bygningen. Kunstverkene ble utsatt for forurensing og støv. Lokalene var heller ikke utstyrt med klimaanlegg som kunne sørge for jevn temperatur og luftfuktighet. Det meste av samlingen ble oppbevart i kjelleren under kritikkverdige forhold. Byggets andre bruker, Stavanger Kunstforening, trengte dessuten mer plass. I 1979 gikk derfor Stavanger Faste Galleris styre inn for å bygge et nybygg for å gi samlingen anstendige forhold. En plan- og finanskomité ble opprettet i 1980.²⁵ Komiteen begynte arbeidet for å skaffe en velegnet tomt samt sørge for finansiering av bygget. Stavanger kommune stilte seg positiv til byggeplanene, men reising av kulturhuset på Sølvsberget måtte komme først. Kunstmuseumsplanene måtte vente.

Kunstmiljøet skjøt imidlertid knopper i andre retninger. Både Kunstskolen i Rogaland, Rogaland Kunstnersenter og Det grafiske verksted så dagens lys på 1970-tallet. Grunnlaget for opprettelsen av de tre kunstmiljøene var at Rogaland Fylkeskommune og

²²Jan Alsvik, *op. cit.*, s. 102 - 108.

²³*Kulturplan for Stavanger 1982*, s. 80 - 98.

²⁴*Vårt kulturliv i dag og i morgen*, s. 55 - 57.

²⁵ Komiteens medlemmer var Frede Cappelen, finansrådmann Hall Guttelvik, agent Richard Johnsen, konservator Lau Albrektsen, lege og fylkestingspolitiker Lars Vaage og advokat Karl Wyller.

Stavanger kommune var villig til å gå inn med midler etter en 50/50 delingsmodell. I tillegg dukket det opp en rekke private gallerier. Markedet for kunst økte både som følge av kommunens vedtak om å bruke 1 prosent av brutto byggesum ved kommunale bygg til kunstnerisk utsmykning, og på grunn av de mange nye bedriftskunstforeningene, som ble etablert i Stavanger-området.

Stavanger Bibliotek var også en gammel institusjon med røtter tilbake til 1860-årene. Da ble det opprettet flere leseselskaper i byen, som begynte å bygge opp boksamlinger. Det kommunale biblioteket, med tilholdssted i Sjømannskolens bygning på torget, ble offisielt åpnet i 1885. I 1901 flyttet biblioteket til bygningen hvor den såkalte Kombinerede Indretning hadde holdt til i Klubbgata. Her holdt biblioteket hus under nokså trangbødde forhold helt til bibliotekbygget i Olavskleiva sto ferdig i 1963. I nye og moderne lokaler kunne biblioteket utvide sin virksomhet til ikke bare å gjelde utlån til barn og voksne. Biblioteket fikk en musikkavdeling, det ble innredet foredragssal og studierom, lesesaler, tidsskriftlesesal og aviskrok. I 1970 var det nærmere 30 ansatte på biblioteket. Mediabestanden var på 159.000 bøker, plater osv. Utlånet lå på ca. 370.000 i året.²⁶ Men kommuneadministrasjonen lå delvis i samme bygning som biblioteket, og kommunen spiste stadig mer av bibliotekets plass på 1970-tallet. Studierom ble gjort om til offentlige kontorer. Samtidig vokste bibliotekets bokstamme og krevde mer plass. I 1980 utgjorde den 315.795 bøker og andre media. Antall ansatte på biblioteket var steget til 38 personer. Bibliotekets administrasjon utredet bibliotekets framtidige behov med tanke på at biblioteket skulle få bedre lokaler i et nytt kulturhus på Sølvberget. I 1979 ble det utlyst en åpen arkitektkonkurranse om utformingen av et kulturhus, men det tok mange år før politikerne kunne bli enig om hvordan kulturhuset skulle brukes slik at byggingen kunne komme i gang.

Stavanger kinematografer var den eneste kulturinstitusjonen som ikke mottok noen offentlige overføringer verken fra stat eller kommune. Kino og film ble da også knapt nok regnet som kultur, det var underholdning og forretning, og skulle som et minimum gå i økonomisk balanse. På 1960-tallet hadde Stavanger tre kinoer: Verdensteateret bygd i 1908, Folketeateret fra 1925 og Filmteateret som var bygd i 1927. De hadde en samlet kapasitet på 1.528 seter. På 1950-tallet lå spilleinntektene rundt 2 millioner kroner i året. Men kinoen fikk ikke selv nytte godt av overskuddet. Den fungerte som en kommunal og statlig melkeku. Utleiebyråene, staten og kommunen dro avgårde med ca. 2/3 av inntektene. Det er betegnende at noe av det kommunale kinooverskuddet ble avsatt til kulturelle formål! Den resterende tredjedelen av inntektene skulle dekke lønninger, leie, oppvarming osv. Før fjernsynet gjorde sitt inntog på 1960-tallet var kinoen godt besøkt med ca 1 million solgte billetter i året. I 1970 var billettsalget halvert. Spilleinntektene ble redusert, samtidig som den generelle prisøkningen på 1960-tallet var på 60 prosent. Denne tendensen gjorde seg gjeldende over hele landet, og kinoene ble etter hvert innrømmet lettelse i beskatningen. Kinoskatten som var på 30 prosent i 1960, ble det gradvis redusert for til slutt å bli tatt bort i 1969.²⁷ Også politikerne i Stavanger måtte innse at det var slutt på de tider kinoen fungerte som en melkeku for kommunekassen. Da Verdensteateret brant i 1971 ble situasjonen ytterligere forverret. Byen hadde nå bare to kinosaler med til sammen cirka 1.000 seter. Stavanger inklusive nabokommunene

²⁶ Hans Eyvind Næss (red.), 1985, *Opplysning og opplevelse. Stavanger Bibliotek 1885 - 1985*, s. 38 - 40 og s. 81 - 107.

²⁷ Bjørn S. Utne, *Kunst og kasse*, Stavanger 1994, s. 61 - 94.

Sola og Randaberg hadde 100 innbyggere pr. sete. Byer som Oslo, Trondheim og Bergen hadde henholdsvis 48, 43 og 48 innbyggere pr. kinosete. I 1973 ble det tilsatt ny kinosjef. Kunne det gi en ny giv for kinoen? Jan Brodal hadde russisk hovedfag, arbeidet som lektor og hadde bred erfaring som kulturarbeider. Han hadde som mål å vise et variert og kvalitetsmessig forsvarlig program som ga et allsidig bilde av "virkeligheten". Det inkluderte filmer fra den tredje verden og østblokkland. Dette var uvant kost for Stavangers faste kinopublikum. De etterlyste flere spenningsfilmer og westernfilmer, som de var vant med. Også anmeldere konstaterte at "kulturen" nå var kommet til Stavanger. Kinosjefen holdt imidlertid på sitt, og kom etter hvert i konflikt ikke bare med publikum i form av synkende besøkstall (410.000 i 1976), men også med kinostyret og kinopersonalet. Ikke mist alvorlig var det at kinodriften gikk med underskudd. I 1976 var underskuddet på mer enn to millioner kroner. Dette var mer enn politikerne kunne akseptere, og etter en langvarig konflikt sa Brodal til slutt opp sin stilling.²⁸ Tiden var inne til å foreta en snuoperasjon. Våren 1976 ble Harald Hermansen tilsatt som ny kinosjef. Han klarte å få politikerne med seg på at kinoen ikke lenger skulle ligge under finansrådmannen, men i stedet sortere under sosialrådmannen, som satt med det administrative ansvaret for kommunens kulturpolitikk. Faglig skulle kinoen sortere under kulturstyret. Kommunens bedrede økonomi tillot at kinoen nå kunne betraktes som en kulturinstitusjon, og at kravet om forretningsmessig overskudd kunne forlates. Politikerne forventet likevel at kinoen skulle drives i balanse.²⁹ Både fra publikum og ledelse var det et sterkt ønske om nye kinolokaler. Situasjonen ble i første omgang avhjulpet ved at konserthuset i Bjergsted, som åpnet i 1982, også ble brukt til storkino. Setekapasiteten økte dermed med 650 seter. Men dette var bare en midlertidig løsning. På samme tid ble det utarbeidet planer for at kinoen skulle få flere kinosaler i et nytt kulturhus på Sølvbergtomten.

Velstanden på 1970-tallet slo altså ut i en solid vekstperiode for kulturlivet i Stavanger. En av årsakene til det var at både teateret, museet, symfoniorkesteret og biblioteket fikk sikret sin drift gjennom nye eller forbedrede offentlige støtteordninger. Fra 1972 påtok staten seg 60 prosent av driftstilskuddet til teateret mot tidligere 50 prosent, for Symfoniorkesteret dekket staten og NRK fra 1971 hele 72 prosent av driftskostnadene og fra 1979 dekket staten 44 prosent av driftstilskuddet for Stavanger museum. Biblioteket som var en fullt ut kommunal bedrift, fikk sine bevilgninger gjennom kommunen, men kommunen fikk refundert en del av sine utgifter gjennom særtilskudd fra staten. På slutten av 1970-tallet ble særtilskuddene omgjort til rammetilskudd. Stavanger Faste Galleri var helt avhengig av driftsmidler fra Stavanger kommune og Rogaland fylke. For det andre ga bedringen i kommuneøkonomien anledning til en drøy dobling av tilskuddene fra kommunen.

²⁸ Bjørn S. Utne, *op. cit.*, s. 95 - 103.

²⁹ Bjørn S. Utne, *op. cit.*, s. 106 - 109.

Tabell 1: **Stavanger kommune, brutto driftsutgifter kultursektoren:** (1.000 kr, nominelle tall)

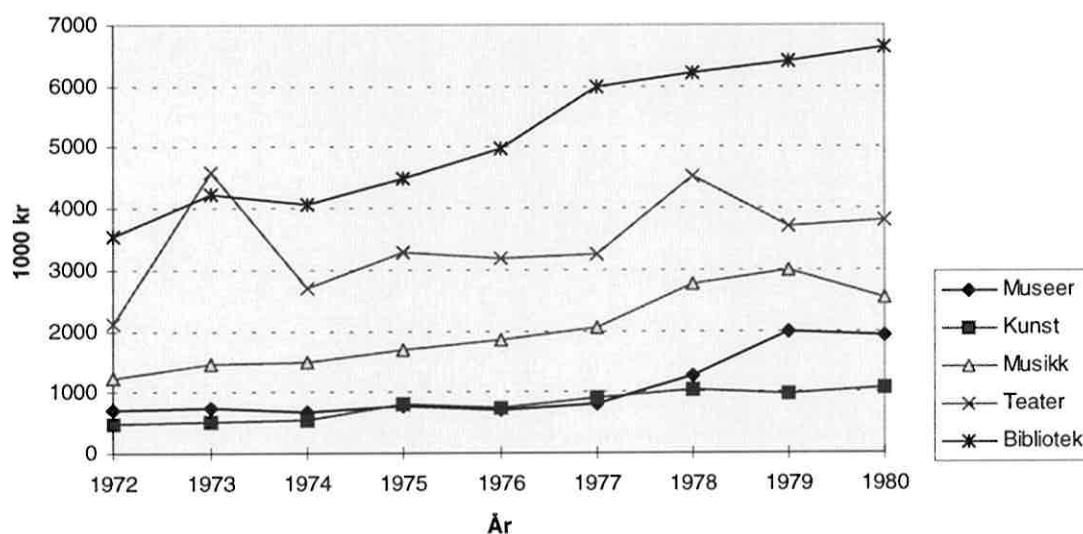
	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980
Museer	360	412	404	522	515	657	1.096	1.805	1.920
Teater	1.073	2.514	1.612	2.196	2.317	2.579	3.881	3.351	3.814
Musikk	625	806	892	1.124	1.362	1.619	2.390	2.702	2.555
Kunst	242	284	336	542	550	735	897	882	1.083
Bibliotek	1.807	2.311	2.427	3.010	3.633	4.762	5.339	5.771	6.633

Kilde: Kulturplan for Stavanger 1982

Tabell 1 viser økningen i de kommunale tilskuddene i nominelle kronebeløp, mens figur 1 viser de samme tallene indeksregulert i henhold til kroneverdien i 1980. Budsjetttrammen for kultursektoren i kommunen økte fra 6 millioner kroner i 1972 til 26 millioner kroner i 1980. Av disse gikk i 1980 ca. 2 millioner kroner til drift av museer, vel 1 million kroner til kunst/billedgalleri og kunstforening, 2,5 millioner kroner til musikklivet og 3,8 millioner kroner til teatervirksomhet. Biblioteket utgjorde fremdeles den største posten med 6,6 millioner kroner.

Figur 1: (indeksjusterte tall)

Stavanger kommune, brutto driftsutgifter kultursektoren i 1980 kroner

Foruten bevilgninger til kulturinstitusjonene, som vist i tabell 1, omfattet bevilgningene til kultursektoren også ungdomsarbeid/fritidstiltak, voksenopplæring/folkeopplysning, kulturvern/kulturminne, bydelshus/ samfunnshus og diverse tilskott/stipend.³⁰ Dersom en tar hensyn til inflasjonen var økningen på 119 prosent. Kommunen så seg i samme periode råd til å bygge permanente lokaler til musikklivet, mens bibliotek, kino og kunstmusèet måtte vente enda en stund. Kommunen foretok dessuten betydelige investeringer til nybygg og nyanlegg til andre deler av kultursektoren som idrettsanlegg, bydelskirker og bydelshus. Det forteller noe om investeringslysten når de samlede investeringer økte fra 871.000 kroner i 1972 (1,7 millioner 1980-kroner) til 28 millioner kroner i 1980.³¹

1980-årene: Stigende kulturelt ambisjonsnivå under vekslende konjunkturer

På 1980-tallet var Stavanger fortsatt en by i vekst. Første halvdel av tiåret var velstandsår. Folketallet økte fra ca. 90.000 i 1980 til 97.500 i 1990. Ny bosetting fant for en stor del sted i de ytre bydeler hvor boligfeltutbyggingen pågikk. Befolkningsveksten krevde betydelige kommunale investeringer i boliger, skole, helse, kommunikasjoner og så videre.

Samfunnsutviklingen på 1980-tallet var preget av markedsliberalisme med deregulering og liberalisering av kreditt- og boligmarkedet. Enkelte tjente grovt på oppgangen i markedet og "jappe"-kulturen bredte seg. Et mindretall opplevde at samfunnet ble hardere. Rasjonalisering og effektivisering førte til større konkurranse om jobbene, og arbeidsledigheten steg. Stadig flere mennesker ble uføretrygdede eller ble mottakere av sosialhjelp. Det meste gikk imidlertid bra inntil oljeprisfallet i 1986. I kjølvannet av det opplevde vi bankkrise, krakk på boligmarkedet og en omfattende gjeldskrise. For kommunene flatet skatteinntektene ut, og det ble nødvendig å gå til harde nedskjæringer på budsjettene, også på kultursiden.

Ved begynnelsen av åttiårene så situasjonen fremdeles lys ut. Kulturplanen av 1982 inneholdt refleksjoner over hva oljealderen hadde tilført byen. Byrettsdommer Olav T. Laake (A), den gang leder av kulturstyret, slo fast at det "alle kan være enig om, er at oljen har gitt Stavanger kommune økonomiske muligheter til å foreta en omfattende utbygging på alle felter, også innen kulturlivet. Oljen har selvsagt ført til at den enkeltes inntekter har øket og at den enkeltes muligheter for å skaffe seg både materielle goder og kulturgoder har øket vesentlig. Kravene har blitt mye større. Vi har også fått en mer internasjonalt preget befolkning med fremmedarbeidere fra mange land og med vidt forskjellig kulturbakgrunn."³²

³⁰Ungdomsarbeid og fritidstiltak beløp seg i 1980 til 5,6 millioner kroner, voksenopplæring/folkeopplysning fikk 982.000 kroner, kulturvern/kulturminne 197.000 kroner. Bydelshus/samfunnshus var blitt en stor post med en bevilgning på 2,1 millioner kroner. *Kulturplan for Stavanger 1982*, tabell 1, s. 45 i Hovedbindet.

³¹Kulturplan for Stavanger 1982, tabell 4, s. 47 i Hovedbindet.

³²Kulturplan for Stavanger 1982., s. 21.

God økonomi, et stigende kulturelt ambisjonsnivå og internasjonalisering var, som Olav T. Laake påpekte, fremtredende trekk i Stavangers byliv på 1970- og 1980-tallet. Det oppsto flere kulturelle nyskapninger, som ikke sto nevnt i noen av kulturplanene. Mye av dette hadde sammenheng med den store innflyttingen av folk fra andre kulturer. Oljevirkosomheten hadde ført til at svært mange utlendinger, spesielt fra USA, Storbritannia og Frankrike bosatte seg i byen for kortere eller lengre tid. Byen hadde gode kommunikasjoner og fikk hyppig besøk utenfra til møter og konferanser, med de store oljemessene annet hvert år som de største arrangementene. I gruppen "oljenomader" fantes mange av inntektstoppene i byen. De var rike nok til å bringe med seg og utfolde sin egen kultur. Allerede i 1966 ble den første midlertidige amerikanske skolen opprettet. I 1978 ble de permanente bygningene til det som nå heter The International School of Stavanger påbegynt. På samme tid startet byggingen av den britiske og den franske skolen. Mellom Stavanger og oljebyene Houston/Galveston og Aberdeen ble det opprettet vennsksbyforbindelser. I 1980 ble det opprettet et fransk-norsk kultursenter for å skape kulturell og språklig utveksling mellom de to land, for å nevne noe.

Men det fant også sted en innvandring av langt mindre ressurssterke mennesker fra andre deler av verden. På begynnelsen av 1970-tallet kom de fleste som arbeidssøkende. Etter hvert var det registrerte flyktninger og personer som av ulike grunner hadde rømt fra hjemlandet, som søkte tilflukt i Norge og Stavanger. På begynnelsen av 1980-tallet begynte det å vokse fram en forståelse for at også de som ikke var så økonomisk sterke måtte få muligheter til å realisere sin kultur.³³ I kommuneplanen av 1988 for kultursektoren ble det gjort følgende vedtak: "Hovedmålet er å gi alle i kommunen, også fremmedspråklige, en rimelig mulighet til å få dekket sitt behov for kulturell utfoldelse, samt å delta i interessefellesskap som for den enkelte gir størst rekreasjonsverdi." For første gang var innvandrerne nevnt eksplisitt i kommunens målsetting for kulturen. Stavanger var blitt den byen i Norge som hadde størst andel utlendinger. Det måtte en ta hensyn til også i kulturplanene.

Stavanger hadde tradisjoner for nær kontakt med mennesker i den tredje verden, både gjennom skipsfarten, de mange misjonsforeningene, Misjonssambandet, Det Norske Misjonsselskap og Misjonshøyskolens brede internasjonale kontaktnett. Politikerne ønsket ikke bare å ha vennsksavtaler med rike oljebyer. På 1980-tallet ble det opprettet vennsksavtaler med Antsirabe på Madagaskar og Estili i Nicaragua. Nablus på Vestbredden hadde en mer halvoffisiell vennsksbystatus. I Stavanger ble Internasjonalt Kultursenter opprettet for fungere som en møteplass mellom forskjellige kulturer. Kultursenteret fikk lokaler i en nedlagt hermetikkfabrikk i Sandvigå i Bjergsted. Da kulturhuset på Sølvberget kom i drift i 1986-1988 ble det en møteplass for mange innvandrere. Der kunne de lese aviser fra sitt hjemland, og det ble bygd opp en liten boksamling på ulike språk.

Etter ekspansjonsperioden i kulturlivet på 1970-tallet og begynnelsen av 1980-tallet, ser det ut til at Stavanger fikk større behov for å vise seg fram. Formannen i Stavanger kulturstyre, Olav T. Laake, var kanskje den fremste eksponent for at Stavanger måtte komme på kulturkartet ikke bare nasjonalt, men også internasjonalt. Våren 1982 foreslo

³³Ibid., s. 22 - 23.

han for kulturstyret at det skulle tas initiativ til å arrangere en europeisk kulturkonferanse i Stavanger. Hensikten var "ikke utelukkende å samle mennesker for å diskutere det jeg da kalte "kulturpolitikk i nedgangstider". Hensikten var også å plassere Stavanger på europakartet i kulturell betydning. Jeg ønsket at byen skulle bli kjent som noe mer enn "oljehovedstaden": Det er der man samler folk fra hele Europa for å diskutere kulturpolitikk, og det er der man viser hvor riktig det er å satse på kultur i økonomisk vanskelige tider," skrev Laake. Kulturetaten i kommunen samarbeidet med Rogalands Distriktshøgskole og Rogalandsforskning om å arrangere konferansen. Det Fransk-Norske kultursenter, stortingsmann Jakob Aano daværende formann i Europarådets kulturkomite, Elf Aquitaine Norge A/S, Philips Norsk A/S og Televerket trådte også støttende til med kunnskap og kapital. Temaer som arbeidsledighet, medie-revolusjonen og internasjonal kulturpolitikk ble diskutert. Konferansen gikk av stapelen i 1983 og samlet 250 deltagere fra 10 nasjoner.³⁴ Det ble arrangert en lignende kulturkonferanse i 1985, men deretter falt initiativet bort. Selv om kulturkonferansene ikke utviklet seg til noen varig tradisjon illustrerer de en trang til selvhevdelse, som var kommet inn i Stavanger-kulturen.

Etter kulturkonferansene kom festivalene. Den første spiren ble sådd i 1983 med Stavanger Fesdager som ble arrangert ved åpningen av Konserthuset i Bjergsted. Men det ble aldri etablert årlige minifestspill i Stavanger. I stedet vokste det fram mindre alternative festivaler som har blitt til årvisse foretelser. Mai-jazz ble første gang avholdt i 1988. På 1990-tallet kom Den Store Norske Humor-festivalen, Den internasjonale kammermusikkfestivalen og Stavanger Speculum, en samtidskunstfestival og til slutt Litteraturuken på Cafe Sting. Disse arrangementene har fått større og mindre tilskudd fra Stavanger kommune.³⁵

Tabell 2 illustrerer noe av det som var typisk for tiåret, vekst og fall. De kommunale bevilgningene til institusjonskulturen økte fram til 1986/87 både for museene, kunst, musikk, teater og bibliotek. I årene 1988, 1989 og 1990 opplevde alle institusjonene en tilbakegang i de kommunale tilskuddene. Den var størst for museenes og teaterets del. I 1990 var tilskuddene til disse institusjonene reelt sett lavere enn i 1981, selv om de vokste i kronebeløp. Det må presiseres at både for Stavanger Museum, Rogaland Teater og Symfoniorkesteret i Stavangers del, utgjorde bevilgningene fra kommunen bare en liten del av det totale driftsbudsjettet. Det var de statlige bevilgningene som var avgjørende for driften. Den delen av driftsmidlene som ikke ble dekket av staten påtok Stavanger kommune og Rogaland fylkeskommune seg etter en viss fordelingsnøkkel. I tillegg kom institusjonenes egeninntekter. For museet utgjorde de statlige bevilgningene 44 prosent av driftsmidlene fram til 1984. Etter den tid har andelen blitt redusert, men er kompensert for gjennom bevilgninger fra fylke og Stavanger kommune. Staten betalte 60 prosent av driftsmidlene for teateret, mens kommune og fylke betalte resten. Symfoniorkesteret i Stavanger hadde den gunstigste tilskuddsordningen med 70 prosent refusjon av driftsmidlene fra staten og NRK etter at egenfinansieringen på 15 prosent av driftskostnadene var dekket.

³⁴Lennart Rosenlund og Jostein Soland (red.), Universitetsforlaget 1984, Kultur og konjunktur, s. 5 - 7.

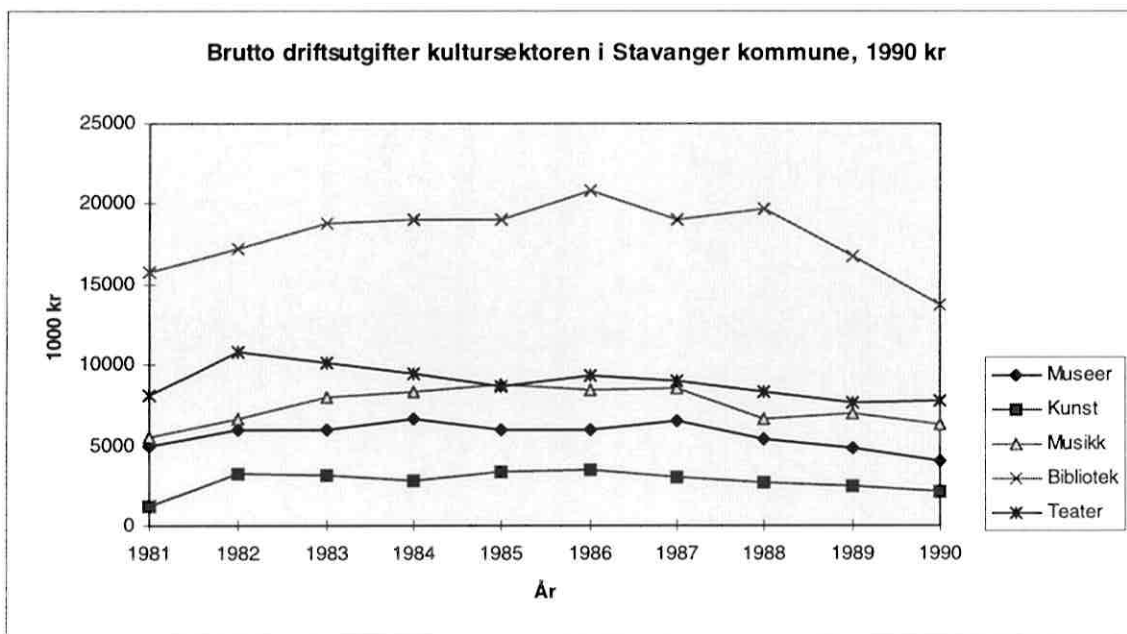
³⁵ Årsmelding KIK -93.

Tabell 2: Stavanger kommune, brutto driftsutgifter kultursektoren (1.000 kr, nominelle tall)

	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990
Museer	2.303	2.983	3.200	3.697	3.553	3.827	4.596	4.254	4.438	4.076
Teater	3.814	5.388	5.391	5.313	5.146	5.924	6.424	6.556	7.020	7.740
Musikk	2.554	3.334	4.261	4.650	5.159	5.373	6.041	5.174	6.372	6.352
Kunst	1.083	1.651	1.669	1.605	2.010	2.225	2.120	2.159	2.228	2.123
Bibliotek	7.344	8.647	10.003	10.681	10.681	13.239	13.508	15.452	15.340	13.777

Kilde: Budsjetter for Stavanger kommune 1981 - 1990 og årsmeldinger Stavanger bibliotek

Figur 2: (indeksjusterte tall)

Kulturetatens andel av kommunens bruttobudsjett var økende fram til 1984. Kulturbudsjettet utgjorde da 4,5 prosent av kommunens bruttobudsjett. Fram mot slutten av 1980-tallet minket denne andelen år for år og var i 1989 på 1976-nivå med 3,5 prosent. I 1990 og 1991 viste andelen en stigende tendens, men i 1994 var nivået igjen under prosent-andelen i 1989. I disse årene har den største veksten i kommunesektoren gått til andre store og delvis lovregulerte oppgaver, blant annet innen helse, omsorg og skole.³⁶

Det er ennå ikke foretatt noen sammenligning mellom de største byene i Norge når det gjelder kulturens andel av kommunens netto driftsregnskap. En rapport kalt "Kulturfeltet i storbyene" utarbeidet av Ove Osland ved Stiftelsen for Samfunns- og Næringslivsforskning gir noen indikasjoner. Kulturvirksomhet og -omsetning er sterkt konsentrert til de fire store byene, med en sterk dominans til Oslo. I Stavanger er den beregnede omsetning innen kulturfeltet ca. 1,035 mrd. kr. årlig. Dette tilsvarer ca. 40 prosent av Stavanger kommunes bruttobudsjett. Det er ca. 3.700 sysselsatte i kulturektoren i Stavanger. De sysselsatte er fordelt på 223 virksomheter. Tallet inkluderer også anslagsvis 150 "frilans"-kunstnere. Rapporten slår fast at sammenlignet med Bergen og Trondheim har Stavanger høye tall for kulturvirksomhet og sysselsetting, relatert til folkemengden.³⁷

En gjennomgang av de forskjellige kulturinstitusjonene i Stavanger på 1980-tallet viser at: *Stavanger Museum* var en av institusjonene som opplevde en reell nedgang i de kommunale tilskuddene fra 1980 til 1990, men med en oppgang midt på tiåret. Enda mer betydningsfullt var det at den statlige tilskuddsordningen som tok til å gjelde for Stavanger Museum i 1979, ble revidert i 1983. Da satte staten tak på tilskuddsordningen. Det var kommet så mange museer inn under ordningen, at kulturdepartementet så seg nødt til å fjerne automatikken i den prosentvise refusjonen fra staten. Etter den tid har den statlige andel av driftsmidlene til museet gått stadig ned fra de opprinnelige 44 prosent til ca. 29 prosent i 1997. Rogaland fylke og Stavanger kommune har kompensert for den prosentvise nedgangen i de statlige bevilgningene. Men som figur 2 viser; på 1980-tallet spiste prisstigningen opp økte bevilgninger slik at museet etter 1986 reelt sett fikk en nedgang i overføringene fra kommunen. Men det var også andre årsaker til at ledelsen ved museet i andre halvdel av 1980-tallet klaget over stramme driftsbudsjetter. For eksempel ble det i årsmeldingen for 1987 påpekt at etter at lønnsutgifter, husleie, avgifter, forsikring, strøm og kontorutgifter var betalt, sto bare 150.000 kroner igjen til fri disposisjon til realisering av prosjekter, innkjøp til samlingene, utstillinger, utarbeiding av læremidler, bearbeiding av fotosamling m.v. Bakgrunnen for denne situasjonen var at museet hadde utvidet sin virksomhet, noe som hadde ført til en økning i de faste driftskostnadene. Det første store prosjektet som ble realisert var at Norsk Hermetikkmuseum ble innlemmet i Stavanger Museum i 1980 med en egen leder fast ansatt. I 1982 åpnet Hermetikkmuseet i Gamle Stavanger for publikum. Det ga et bilde av hele produksjonsprosessen av sardiner i boks. Ombyggingen av den gamle hermetikkfabrikken til et museum ble finansiert av Stavanger kommune, Rogaland fylkeskommune, Norsk kulturråd og ved gaver fra lokale banker. Det neste store prosjektet omfattet åpningen av Stavanger sjøfarts- og handelsmuseum i Nedre Strandgate 17 & 19 i mai 1985. Stavanger kommune hadde stilt bygningene gratis til disposisjon. Midler til rehabiliteringen ble skaffet til veie ved gaver fra rederi- og

³⁶ *Kulturplan 1996 - 2004*, s. 19.

³⁷ *Ibid.*, s. 18.

maritimt tilknyttede næringer, Rogaland fylkeskommune, Norsk kulturråd og Stavanger kommune. De nye museene dro opp publikumsbesøket. I 1980 var det ca. 36.000 besøkende ved museets utstillinger. I 1990 nærmet antall besøkende seg 62.000 pr. år. Satsingen på skolebesøk var en viktig faktor. Røking av sardiner, "iddissjeining" og "mablisturneringer" ved Hermetikkmuseet viste seg å være spesielt attraktivt. I 1993 hadde dette museet alene over 22.000 besøkende.

Men investeringsprosjektene ble ikke fulgt opp med økte driftsmidler, og det ble nødvendig med en omorganisering av museet. Fra 1991 ble det arbeidet for å innføre en mer målstyrt drift og planlegging av virksomheten framover. Og snart var museet i stand til å ta på seg en ny stor oppgave. Den internasjonale museumsorganisasjonen ICOM fattet vedtak om at Stavanger skulle være vertskap for ICOMs verdenskongress i 1995, en museums-kongress med over 1.500 deltakere som tidligere bare hadde vært avholdt i storbyer. ICOM-planene påskyndet en nødvendig opprustning av institusjonen. Det 100 år gamle bygget Musègt. 16 ble renoveret for tolv millioner kroner. Stavanger kommune betalte en drøy halvpart av kostnadene. Rogaland fylkeskommune bidro med 2,6 millioner, Norsk kulturråd med 1,15 millioner kroner. Resten ble skaffet til veie ved hjelp av egenfinansiering og private tilskudd. ICOM bidro til å sette Stavanger Museum på kartet både nasjonalt og internasjonalt. Etter at nye utstillinger ble åpnet i hovedbygget tok publikumsbesøket seg ytterligere opp og passerte 72.000 i 1995.³⁸

Rogaland Teater bar i 1980-årene preg av å konsolidere sin stilling. Det var det minste institusjonsteateret i landet, men holdt et høyt kunstnerisk nivå, noe teateranmeldelsene i riksavisene bar preg av. Kvaliteten ble forbedret på flere plan. Fysisk sett var teateret forbedret gjennom ombyggingene på 1970-tallet. Teaterdekorasjonene ble etter hvert mye mer forseggjort enn tidligere. En teaterdekorasjon fra 1970-tallet ville ikke holde mål på 1990-tallet. Skuespillerprestasjonene har trolig også blitt bedre. I alle fall har prøvetiden for innøving av nye skuespill blitt nesten fordoblet de siste tyve årene. Den kvalitetsmessige hevingen har vært nødvendig for å holde på publikum, som har fått et langt bredere underholdningstilbud å velge i.³⁹ Teaterets økonomi som var tilfredsstillende ved inngangen til 1980-tallet, ble forverret mot slutten av tiåret. Teateret kom opp i et økonomisk uføre i 1989 med et udekket tap på 2,35 millioner kroner. Sjefsskifte med blant annet dobbeltgasjering, reisevirksomhet og representasjon for to teatersjefer, dårlige samarbeidsforhold, et for ambisiøst repertoaropplegg, som ikke var tilpasset teaterets ressursrammer, samt publikumssvikt var skyld i dette.⁴⁰ Det ble nødvendig med en rask snuoperasjon. Et ledelsesskifte i 1990 brakte teateret på rett vei økonomisk, og ved å sette opp en del klassikere slo publikumstilstrømmingen alle tidligere rekorder. Gjennomsnittet for 1980-tallet viser at 89.650 publikummere besøkte teateret hvert år, det vil si en liten stigning fra tiåret før.

I styrets beretning for 1990 var det kommet inn et nytt punkt, nemlig "sponsormidler". Tidligere hadde teateret fått støtte av oljeselskap som Elf og Mobil til å dekke programutgifter, på betingelse av å ha en profileringsannonse i programmet. I 1990 var sponsormidlene for første gang av mer omfattende karakter. BP Norway Ltd. UA bekostet "Hafrsfjordspelet", som ble oppført i Sola kulturhus. Dette er den eneste gangen

³⁸ Årsmeldinger for Stavanger Museum 1980 - 1995, publisert i Stavanger Museums årbøker.

³⁹ Kommentar fra dramaturg Michael Evans ved Rogaland teater, 23.02.1998.

⁴⁰ Rogaland teater, årsberetning og regnskap, 1989.

sponsorene har vært med på å påvirke teaterets repertoarvalg. Samme år var Amoco Norway Oil Co. behjelpelig med å finansiere kostymene til "My fair Lady". I tillegg ble det gitt støtte til markedsføringen.⁴¹ Til sammen fikk teateret sponsorstøtte på 1,5 mill. kroner. Amoco Norway Oil Co. fortsatte å gi sponsormidler til teateret i 1991. Bidraget på 1 mill. kroner ble brukt på nytt lydanlegg. Amoco bidro også med midler til markedsføring, program og plakater.⁴² Oljeselskap har i de senere år bekostet istandsetting av Kjellerteateret, oppussing av røkefoajeen og har gitt penger til nytt lysanlegg. Selv om dette virker imponerende og er positivt, utgjør sponsormidlene en mindre del av teaterets inntekter. I 1994 var sponsorinntektene redusert til 300.000 kroner. Teateret har imidlertid også økt sine egeninntekter ved å sette opp billettprisene. Folk har fått bedre råd i 1970- og 1980-årene, og gjennomsnittlig billettpris for en voksen som var på 12 kroner i 1970 har økt til 110 kroner i 1994. Det er en stigning som ligger 505 prosent høyere enn konsumprisindeksen. I 1994 var teaterets egeninntekt på 6,2 millioner kroner. Det meste av driftsmidlene, ca. 33 millioner kroner, fikk teateret fra det offentlige. Staten dekker nå 70 prosent av driftsmidlene, mens Rogaland fylkeskommune og Stavanger kommune dekker de resterende 30 prosent.⁴³ Det er den offentlige støtten som er avgjørende for teaterets eksistens. Sponsormidlene er i de fleste tilfellene prosjektbasert og gir ingen varig støtte.

Stavanger Symfoniorkester gjennomgikk en betydelig kunstnerisk utvikling på 1980-tallet. Det er karakterisert fra å være et halvprofesjonelt provinsorkester til å ha utviklet seg til å bli et profesjonelt orkester i europeisk mellomklasse. Utviklingen har skjedd trinnvis. Musikkhuset og Konserthuset i Bjergsted ga de nødvendige fysiske rammebetingelser for øving og konserter. Musikerne fikk bedre muligheter til å skape et miljø, noe som var med på å gi dem selvtillit. De stilte etter hvert større kunstneriske krav både til seg selv og til dirigenten, noe som ga grunnlag for konflikt med dirigent og styret. Konfliktnivået sank da symfoniorkesteret gikk over til å tilsette dirigenter på åremålkontrakter. Nye dirigenter ga impulser til musikalsk kvalitetsheving. Også administrasjonen ble mer profesjonell gjennom de utskiftninger og omorganiseringer som foregikk.⁴⁴ 1988 markerte seg som et toppår når det gjaldt aktivitetsnivå. I tillegg til de ordinære torsdagskonsertene, ble det avviklet en kirkekonsertserie, flere familieforestillinger og populærekonserter. Det ble lagt mye arbeid i å arrangere barne- og skolekonserter, og det ble avviklet en egen "Barnas musikkdag". Tilhørertallet steg med 31 prosent i forhold til året før, og kom opp i nesten 32.000 publikummere. Men selv om billettinntektene økte tilsvarende, kostet tiltakene mer enn det var dekning for. Stavanger kommune måtte ut med et større bidrag enn budsjettet. Men ambisjonsnivået var fortsatt å nå nye kunstneriske høyder. I 1990 fikk orkesteret drahjelp av oljeselskapene i distriktet til å knytte til seg høyt kvalifiserte kunstneriske ledere. Alexander Dmitriev fra Leningrad symfoniorkester ble ansatt som sjefsdirigent. Dessuten ble det inngått kontrakt med den verdenskjente dirigent og fløytist Frans Brüggen for å lede orkesterets arbeid med musikk skrevet før 1820. Avtalen med Frans Brüggen kom i stand med finansiell bistand av Statoil. Statoil finansierte også en markedsføringskampanje for orkesteret, og ga i tillegg finansiell bistand til en turné. Statoil har vært orkesterets hovedsponsor helt fram til 1998. Phillips Petroleum trådte også til, og ga et

⁴¹ Rogaland teater, årsberetning og regnskap, 1990.

⁴² Rogaland teater, årsberetning og regnskap, 1991.

⁴³ Rogaland teater, årsberetning og regnskap, 1994.

⁴⁴ Torbjørn Hertel-Aas, 1992, "Stavanger Symfoniorkester, den kunstneriske utviklingen fra ca 1980 - 1992".

nytt flygel til Stavanger Konserthus i 1990. SR-Bank inngikk en avtale om støtte til Stavanger Symfoniorkesters kor, som varte fram til 1992. I 1994 ble det opprettet sponsoravtaler med Braathens SAFE og med Reso Atlantic Hotel, som var til hjelp for tilreisende frilansmusikere.⁴⁵

For *Stavanger Kunstforening* og *Stavanger Faste Galleri* begynte samboerskapet i Kunstforeningens lokaler i Madlaveien å tære på tålmodigheten. Begge institusjonene trengte mer penger og det utviklet seg blant annet strid om fordeling av husleien ved begynnelsen av 1980-tallet. Arbeidet med å skaffe Stavanger Faste Galleri et nybygg var imidlertid i full gang. Stavanger kommune var villig til å gi museet tomt i den sørlige delen av Mosvannsparken. I desember 1984 fikk galleriet en avtale med kansler Halvdan Hafsten om å overta hans kunstsamling på 208 kunstverk. Det ga nybyggingsplanene tyngde og Stavanger kommune stilte seg positiv til å få forgang i prosessen. Men siden Hafsten hadde satt en tidsfrist for når samlingens lokaler måtte stå ferdig, hastet det med å skaffe penger til nybygget. Byarkitekt Per Faltinsen fikk i oppgave å utarbeide tegninger. Nybygget på nærmere 4.000 m² ble kostnadsberegnet til ca. 50 mill. kroner. Problemet var å skaffe finansiering. Den generelle nedgangen i økonomien fra 1986 rammet også kommuneøkonomien. Bevilgningene til kultursektoren gjennomgikk harde nedskjæringer. Kommunen stilte derfor krav om at kunstmuseet måtte slankes til 28,5 millioner kroner. Det ble foreslått en ny finansieringsmodell med etablering av en egen stiftelse, eventuelt et K/S selskap, som skulle stå som eier av Stavanger Faste Galleri. Da ville også andre større givere, kunne gå inn som medeiere i stiftelsen. Formannskapet vedtok at Stavanger kommunes engasjement i byggeprosjektet skulle begrenses til 6 millioner kroner, noe et flertall i bystyret til slutt gikk inn for. Innsamlingskomiteen var nå tvunget til å skaffe midler fra private. Kunstnere i Stavanger gikk i spissen med en kunstneraksjon. Det gjorde det legitimt for en rekke pengesterke bedrifter i området å gå inn som sponsorer. Statoil, BP, rederiet Peder Smedvig, Rogalandsbanken, Lærdal Medical og Esso valgte å profilere seg ved å gi gaver til dette kulturformålet. På grunn av fritak fra sokkelbeskatningen var det relativt rimelig for oljeselskapene å gi store beløp. Innsamlingsaksjonen lyktes i å samle inn ti millioner kroner. På dette grunnlag gikk også fylkespolitikerne med knapt flertall inn for å gi 3 millioner kroner til museet. Det var igjen med på å utløse 8 millioner fra Norsk Kulturråd, noe som var helt avgjørende for at bygget skulle bli reist. Da museet sto ferdig i 1992, ble det av kulturdepartementet valgt til å være en av landets knutepunktinstitusjoner. Det betyr at museet står helt sentralt i distriktets kulturformidling. Samtidig betyr det at driften har blitt sikret gjennom en avtale mellom staten, fylkeskommunen og Stavanger kommune.⁴⁶ Den viktigste oppgaven for Rogaland Kunstmuseum er å bevare og formidle museets faste samlinger. En annen funksjon er å presentere skiftende utstillinger av nasjonal og internasjonal karakter.

En av grunnene til at Stavanger kommune ville vente med å bygge nytt kunstmuseum var at kulturhuset på Sølvberget måtte komme først. Finansrådmannen hadde, allerede i 1975, lagt fram et forslag om bygging av et større kulturbygg med plass for kunst og kultur, bespisningsteder, forretninger og fritidsaktiviteter midt i Stavanger sentrum. Sommeren 1978 sluttet bystyret seg til finansrådmannens synspunkter, men ønsket i

⁴⁵ Stavanger Symfoniorkesters Beretning og Regnskap 1980 - 1994.

⁴⁶ I 1994 var bidraget fra Stavanger kommune på 1,588 millioner kroner, mens Rogaland Fylkeskommune skjøt til 478.380 kroner. Museets egeninntekter var på 1,482 millioner kroner. Årsberetning Rogaland Kunstmuseum 1994.

tillegg at bygget skulle huse bibliotek, tre nye kinosaler samt at det skulle foretas ombygging av Filmteateret. Det ble utlyst en arkitektkonkurranse i 1979. Vinnerutkastet fra arkitektene Kjell Lund og Nils Slaato MNAL dannet grunnlag for den videre prosjektering av kulturhuset. Fullførelsen av kulturhuset ble imidlertid en lang og omstendelig prosess. Kalkylene for bygget sprakk gang på gang, samtidig som statstilskudd og skatteinntekter i Stavanger falt til langt under det budsjetterte. Det oppsto politisk uenighet om planene skulle gjennomføres helt eller delvis. I mai 1983 gjorde bystyret et prinsippvedtak som innebar full utbygging, kostnadsberegnet til 166 millioner kroner.⁴⁷

Stavanger Kinematografer fikk dekket sine behov først. I desember 1983 ble to nye saler åpnet i Filmteateret. Kinoen disponerte nå fem kinosaler mot tidligere bare to. I september 1986 ble forholdene ytterligere forbedret. Da var hele kinoanlegget i Kulturhuset ferdig, med i alt åtte saler. Etter at Filmteateret var rehabilitert, rommet kinoene 1.375 sitteplasser.⁴⁸ Det nye kinokomplekset ga mulighet for et mer variert filmtilbud. Det betydde blant annet flere kvalitetsfilmer enn tidligere. Den økonomiske situasjonen bedret seg etter flere år med underskudd på 1970-tallet. Rekordene ble nådd i 1993 med et driftsoverskudd på nærmere 6 millioner kroner. Kinobesøket har vist en økende tendens etter hvert som lokalitetene har forbedret seg. I 1987 nærmet det seg 600.000 og har siden holdt seg på dette nivået.

Kulturhuset ga også plass til *Stavanger bibliotek*. I andre etasje fikk Stavanger biblioteks kulturavdeling plass med en samling bestående av skjønnlitteratur, lydbøker, musikk-literatur, religion, kunst, hobbybøker m.v. Her ble det også laget plass for et dokumentasjonssenter for Alexander Kiellands diktning. Tredje etasje huser Stavanger biblioteks faktaavdeling med samlinger innen historie, samfunnsfag, lokalhistorie, filosofi, psykologi, naturvitenskap, teknikk, data, oppslagsverk, tidsskrifter, klippesamlinger m.v. Det ble bygd opp et juridisk bibliotek med adgang til søk på lov-databasen, et næringslivsbibliotek, en skrivestue med PCer og lesesal-plasser. Faktaavdelingen inneholdt også opp et nord-sørbibliotek hvor det ble lagt vekt på å formidle kunnskap om andre kulturer. Innvandrerbølgen på slutten av 1980-tallet gjorde det aktuelt å kjøpe inn flere bøker på fremmede språk. I 1990 var 7,8 prosent av utlånene på andre språk enn norsk (74,7), skandinavisk (6,0), engelsk (10,7), tysk og fransk (0,8).

Det nye biblioteket opplevde stor pågang fra publikum. Mediebestanden var i 1990 økt til 437.000 enheter. I 1986 ble det registrert 666.000 utlån, i 1990 var antall utlån steget til 860.000. Det gjorde Sjølvberget til landets best besøkte hovedbibliotek. Samlet passerte bibliotekbesøket i Stavanger 1 million i 1990. I 1989 var utlån pr. årsverk over dobbelt så høyt i Stavanger (16.642) som i Oslo (8.041). Men samtidig som biblioteket opplevde en sterk vekst i aktiviteten, ble de kommunale bevilgningene redusert. I 1989 og 1990 ble det kommunale tilskuddet skåret ned med nesten 1,7 millioner kroner. Det førte til at antall årsverk måtte reduseres fra 50,5 stilling til 44 stillinger. Det må nevnes at biblioteket innen sine rammer også drev filial på Madla og Mariero, og at andre

⁴⁷ Stavanger bystyres forhandlinger, sak 147, "Ny behandling av sak nr. 115/1983 utenfor kartet. Kulturhus Sjølvberget - Disponering av arealer."

⁴⁸ Bjørn S. Utne, *op. cit.*, s. 112 - 115.

bydeler ble betjent med bokbuss. Det var i tillegg vertsbibliotek for Rogaland fylkesbibliotek.⁴⁹

Samtlige kulturinstitusjoner, med unntak av teateret, fikk altså sterkt forbedrede lokalteter på 1980- og 1990-tallet. Museet fikk nye utstillingslokaler og pusset opp den gamle hovedbygningen. Både kulturhuset på Sølvberget, musikkhuset og konserthuset i Bjergsted og det nye kunstmuseet ble bygd i denne perioden. Dette var mulig fordi Stavanger kommune, Rogaland fylke og staten var villig til å stå for de store investeringene. For kunstmuseets vedkommende var også støtten fra private bedrifter av stor betydning for at nybygget skulle bli reist.

Driften av teateret, symfoniorkesteret, Stavanger museum var blitt sikret gjennom støtteordninger allerede på 1970-tallet. Men for museets del ble statsstøtten redusert på slutten av 1980-tallet. Fylkeskommunen har imidlertid kompensert for reduksjonen i statstilskudd. De kommunale tilskuddene utenom tilskuddsordningen ble imidlertid redusert på slutten av 1980-tallet. Biblioteket som fikk alle sine bevilgninger gjennom kommunen, fikk også merke sparekniven i nedgangstidene på slutten av 1980-tallet, til tross for at kommunen fikk rammetilskudd for drift av biblioteket fra staten. På 1990-tallet fikk Rogaland Kunstmuseum sikret sin drift gjennom en avtale mellom staten, fylkeskommunen og Stavanger kommune. Da de kommunale bevilgningene til kulturinstitusjonene stagnerte på slutten av 1980-tallet, ble både teateret og symfoniorkesteret hjulpet opp av økonomiske kriser ved hjelp av midler fra oljeselskap og andre bedrifter. For sponsorene var det forholdsvis gunstig å profilere seg på kulturinstitusjoner. Firmaet blir gjennom sine gaver forbundet med noe som står for kvalitet. For oljeselskapene er dette en rimelig måte å gi penger på. Selskapene slipper å betale sokkelskatt på beløp som blir gitt til kulturformål. Ellers må oljeselskapene betale 78 prosent skatt av alle inntekter som pumpes opp fra grunnen, fordi den er norsk felleseie. På en måte førte dermed sviktende skatteinntekter sist på 1980-tallet kulturlivet et skritt bakover mot den tid da kulturlivet var avhengig av rike velgjørere. Men mens de rike velgjørerne tidligere var skipsredere og formuende forretningsdrivende, ble de på 1980- og 1990-tallet byttet ut med rike oljeselskaper, banker o.l. De største velgjørerne var likevel staten, vertskommunen og fylket. Når en ser på hvor mange som bruker kulturinstitusjonene på 1990-tallet sammenlignet med 1970-tallet, kan en vanskelig si at kulturlivet har blitt mindre demokratisk. Kulturinstitusjonens forbedrede rammevilkår ser ut til å ha gitt institusjonene mulighet til å heve seg kvalitetsmessig og gi publikum et bredere tilbud.

Deltakere i kulturelle aktiviteter i Stavanger i 1994 kontra 1974

Hvor stor del av den voksne befolkningen i Stavanger har tatt i bruk de "nye" kulturinstitusjonene? Og hvilke grupper av befolkningen er institusjonenes tilbud interessant for? De sosiologiske undersøkelsene som har blitt foretatt på dette området i 1974 og 1994, kan gi en pekepinn om dette. Den første undersøkelsen av kultur- og fritidsvaner i Stavanger i 1974, var del av et nordisk forskningsprosjekt som hadde som mål å sammenligne kulturen i fem middelstore nordiske byer. Noen av spørsmålene omhandlet deltagelse i kulturelle aktiviteter. Det ble utarbeidet flere rapporter i etterkant av undersøkelsen. I 1994 startet arbeidet med prosjektet "Kulturarv, kulturmøter og

⁴⁹ Årsmelding og resultatvurdering Stavanger bibliotek 1990.

kulturell endring i en oljehovedstad". Prosjektets formål var å analysere kulturelle endringsprosesser som har funnet sted i regionen siden slutten av 1960-årene. Ved utformingen av spørreskjemaet ble det lagt vekt på å benytte samme spørsmålsstillinger som i 1974-undersøkelsen, men spørreskjemaet ble også gjort sammenlignbart med undersøkelser foretatt i andre europeiske land og USA. Hovedansvarlige for denne undersøkelsen har vært Lennart Rosenlund og Hilmar Rommetvedt.⁵⁰

Den første undersøkelsen hadde et utvalg på 342 personer i alderen 16 til 68 år, mens 1994-undersøkelsen omfattet svar fra 1.305 personer i samme aldersgruppe. Av disse deltok 911 av de spurte i en enquete-undersøkelse. De sistnevnte utgjør grunnlagsmaterialet for kommentarene i denne artikkelen. For nærmere informasjon om grunnlagsmaterialet vises til 1994-rapporten.

Det som er viktig å ha in mente for den følgende analysen, er at barn og gamle er unntatt fra undersøkelsen. Barn benytter kino, bibliotek, museer osv. ganske ofte, og det fins mange spreke pensjonister med god tid til å benytte seg av kulturtilbud. Derfor er ikke tallmaterialet fra de to sosiologiske undersøkelsene dekkende for hele befolkningens bruk av kulturinstitusjoner. Tallmaterialet gir grunnlag for å si noe om endringer i den voksne del av Stavangers befolknings bruk av kulturtilbud. En annen ting er at kulturinstitusjonene som er besøkt, ikke nødvendigvis trenger å ligge i Stavanger. I 1990-årene har det blitt langt vanligere å reise enn på 1970-tallet, og ferieturer blir gjerne benyttet til museumsbesøk, til å gå i teater, på konserter og lignende. Dessuten har bilbruken økt siden 1970-tallet, og mennesker som er bosatt i Stavanger kan benytte seg av museer, kino, konserter osv. i nabokommunene hvis de ønsker det. De sosiologiske undersøkelsene sier derfor mer om endringer i befolkningens handlingsmønster, enn spesifikt om bruken av kulturinstitusjonene i Stavanger. Det spørreundersøkelsene kan fortelle, blir antydninger om hvilke endringer som har foregått i bruken av kulturinstitusjonene i Stavanger. For å gjøre bildet mer komplett blir kommentarene til spørreundersøkelsen supplert med besøkstall/utlånstall for de respektive institusjonene i Stavanger i 1974 og 1994, slik at det også er mulig å si noe konkret om den kvantitative bruken av kulturinstitusjonene i Stavanger. Men da kommer det motsatte forholdet inn, selv om kulturinstitusjonene ligger i Stavanger, blir de selvsagt ikke bare benyttet av Stavanger-folk, men også av tilreisende.

⁵⁰ Hilmar Rommetvedt, Lennart Rosenlund, *Kulturarv, kulturmøter og kulturell endring i en oljehovedstad, Dokumentasjon av en intervjuundersøkelse høsten 1994.*

Resultatet fra sammenligningen av den voksne del av Stavanger-folks bruk av kulturinstitusjoner i 1974 og 1994 fremkommer i tabell 3:

Tabell 3: Stavanger-folks deltagelse i kulturelle aktiviteter i 1974 og 1994

Andel av befolkningen mellom 16 og 68 år som har deltatt minst en gang i året

Aktivitet	1974	1994
museumsbesøk		21
teaterbesøk	40	45
symfoniorkesterkonsert	11	26
andre typer av konserter	23	42
besøk på kunstutstilling	42	68
bibliotekbesøk	27	47
kinobesøk	65	79

Kilde: Lennart Rosenlund, upublisert avhandlingsmanus

Tabell 4: Stavanger-folks deltagelse i kulturelle aktiviteter i 1974 og 1994

Besøk/utlån ved kulturinstitusjonene i Stavanger i 1974 og 1994⁵¹

Institusjon	1974	1994	økning i %
Stavanger Museum	34.344 (pr. innb. 0,4)	64.851* (pr. innb. 0,6)	88,8
Rogaland Teater***	89.000 (pr. innb. 1,06)	92.000 (pr. innb. 0,9)	3,4
Symfoniorkesteret	11.730** (pr. innb. 0,1)	8.004 (pr. innb. 0,6)	394,5
Rogaland kunstmuseum	18.723 (pr. innb. 0,22)	38.722 (pr. innb. 0,38)	106,8
Stavanger bibliotek	445.903 (pr. innb. 5,3)	820.600 (pr. innb. 8)	84,0
Stavanger kinematogr	420.000 (pr. innb. 5)	654.609 (pr. innb. 6,4)	55,9

* Dette besøkstallet er fra 1993. Besøkstallet fra 1994 er ikke representativt siden Musegt. 16 var stengt grunnet oppussing

** Dette besøkstallet er fra 1973, da besøkstallet ikke er oppgitt i Symfoniorkesterets årsberetning for 1974.

*** Besøkstallene for Rogaland Teater varierer sterkt fra år til år, men både 1974- og 1994-tallene antas å være representative siden de ligger nokså nær gjennomsnittet av utvalgsåret og året før og etter.

Kilder: Årsberetninger fra kulturinstitusjonene

Tabellene viser en markert økning i publikumstallet/utlånstallet på mellom 55,9 prosent og 394,5 prosent for alle institusjonene, med unntak av teateret. Symfoniorkesteret i

⁵¹ Befolkningen i Stavanger i 1974: 84.359, i 1994: 102.637.

Stavanger står for den største prosentvise tilveksten i publikumsoppslutningen. Mens Stavanger bibliotek og Stavanger kinematografer ligger i en klasse for seg når det gjelder rene besøkstall. De sosiologiske undersøkelsene viser at det har foregått en markert økning i den voksne del av befolkningen i Stavangers deltagelse i kulturelle aktiviteter. En mye større del av befolkningen deltar i alle ovenfor nevnte typer aktiviteter i 1994 enn i 1974. Dessverre fins ikke sammenlignbare tall for museumsbesøk fra 1974 i spørreundersøkelsen, men besøkstallene viser en økning fra i underkant av 35.000 til nesten 65.000. Teaterbesøk er den kategori som viser minst økning. I 1974 gikk 40 prosent av befolkningen i teateret minst en gang i løpet av et år. I 1994 hadde andelen økt til 45 prosent. Inntrykket av stabilitet blir bekreftet av besøksstatistikken som viser en økning på ca. 3.000 mennesker på tyve år. Andelen av befolkningen som går på symfoniorkesterkonsert har imidlertid mer enn fordoblet seg fra 11 til 26 prosent. Det samme er tilfelle for andre typer konserter som viser en økning fra 23 til 42 prosent. Å besøke kunstutstillinger har også blitt mer utbredt, med en økning fra 42 til 68 prosent. Og mens omtrent en fjerdedel av Stavangers befolkning besøkte et bibliotek for å låne bøker minst en gang i året i 1974, gjorde nesten halvparten av befolkningen det i 1994. Også andelen som går på kino har gått opp fra 65 til 79 prosent.

Spørreundersøkelsen fra 1994 kan til en viss grad gi svar på hvem i den voksne befolkningen som deltar i de kulturelle aktivitetene. De spurte har gitt forskjellige opplysninger om seg selv som gjør det mulig å klassifisere dem. Denne artikkelen bruker Rosenlunds datasett fra spørreundersøkelsen i 1994 som grunnlag. Datagrunnlaget som er brukt følger som tabellvedlegg til slutt i artikkelen. Følgende kriterier er valgt for å skille de forskjellige gruppene: *kjønn* (mann/kvinne), *alder* (16-29/30-49/50-68), *utdanning* (folkeskolenivå/ungdomskolenivå/videregående skole/universitetsnivå av lavere grad/universitetsnivå av høyere grad), *inntekt* (inntil 200.000/mellom 200.000 og 400.000/mer enn 400.000), *om stilling er tilknyttet oljeselskap eller ikke* og om personen er *tilflytter eller innfødt*. Med innfødt menes personer som er født og oppvokst i Stavanger-regionen, inkludert kommunene Stavanger, Randaberg og Sola. En klassifisering etter disse kriteriene kan gi svar på hvilke typer aktiviteter som er mest attraktive blant menn eller kvinner, unge, middelaldrende eller eldre, folk med høy, middels eller lav utdanning og høy, middels eller lav inntekt. Siden en betydelig del av den landbaserte delen av oljeaktiviteten er lokalisert til Stavanger kan det være av interesse å se om de som arbeider i oljevirkksomhet har et annet mønster i deltagelse i kulturelle aktiviteter enn resten av befolkningen. Stavanger har også hatt en betydelig tilflytting som følge av veksten på arbeidsmarkedet i Stavanger den siste tredveårsperioden. Avspeiler dette seg i forskjeller på innflytternes kulturelle preferanser i forhold til folk som er født og oppvokst i Stavanger? Data for kulturinstitusjonene blir gjennomgått enkeltvis før trådene samles i en oppsummering.

Museum: Stavanger Museum ble besøkt av drøyt 34.300 mennesker i 1974, og av ca. 64.900 mennesker i 1993. Det vil si en tilvekst på 88,8 prosent. Fordelt på innbyggertallet betyr det at hver innbygger gikk 0,4 ganger på museet årlig i 1974, og at hver innbygger besøkte museet 0,6 ganger årlig i 1994. Barn utgjør en stor del av de besøkende ved museet. Statistikk fra 1994 viser at 39 prosent av de besøkende besto av barn i følge

med voksne, skoleklasser og barnehager. Voksne utgjorde dermed 61 prosent av de besøkende.⁵²

De sosiologiske undersøkelsene bekrefter at voksne Stavanger-folk ikke går så ofte på museum. Det er ikke undersøkt hvor mange som gikk på museum minst en gang i året i 1974, men i 1994 gikk omlag en femtedel av Stavangers voksne befolkning på museum en gang i løpet av året. Intervjuundersøkelsen viser at det er liten forskjell mellom kjønnene i hvor ofte de går på museum (kvinner 20 prosent – menn 19 prosent). Folk mellom 16 og 29 år går sjeldnere på museum (12 prosent) enn de som er mellom 30 og 49 år (24 prosent) og de mellom 50 og 68 år (17 prosent). Mennesker med universitetsutdanning på høyere nivå ser ut til å være den gruppen som benytter museene mest (26 prosent). Mens de som har utdanning på ungdomskolenivå er minst interessert i å gå på museum (13 prosent). Jo høyere inntekt folk har, jo mer bruker de museene. 24 prosent av den delen av befolkningen som bor i en husstand med samlet bruttoinntekt på over 400.000 kroner, benytter museene minst en gang i året. Det tilsvarende tall for folk som bor i en husstand med inntekt mellom 200.000 og 400.000 kroner i året, er 19 prosent. Folk som ikke er tilknyttet oljeselskap ser ut til å være flittigere museumsbrukere enn de som arbeider i oljeselskap (24 prosent ikke-oljerelatert/16 prosent oljerelatert). Siddisene er relativt sett i en liten overvekt som brukere av museer, 20 prosent, mot 18 prosent av innflytterne.

Teater: Rogaland Teater kan vise til en liten økning i publikumstilstrømningen på 1990-tallet sammenlignet med 1970-tallet. I 1994 besøkte 92.000 mennesker teateret, mens 89.000 publikummere gjorde det samme i 1973, en økning på 3,4 prosent. Sett i forhold til byens folketall ga det en liten nedgang. Fra at hver Stavanger-borger besøkte teateret 1,1 ganger i 1974, gjorde de det bare 0,9 ganger i 1994. Den kraftigste vekstperioden for teateret fant sted tidligere. Årsberetninger forteller at teaterbesøket økte fra i gjennomsnitt 50.000 på 1950-tallet til 86.000 på 1970-tallet. Ved overgangen til 1970-tallet var de fysiske grensene for antall publikum nådd ved Rogaland teater. Teateret hadde også fått sterkere konkurranse fra andre kulturtilbud, og hadde nok med å prøve å heve kvaliteten for å holde på publikum. Også ved teateret er mange av de besøkende barn. Det fins ikke egen statistikk over hvor mange av tilskuerne som er barn, men forestillingene for barn ble besøkt av 22.849 personer i 1973, og av 30.661 personer i 1994. Dersom halvparten av disse var barn, tilsvarte det ca. 16 prosent av publikum i 1994.

De sosiologiske undersøkelsene viser samme tendens. Teateret er den kulturinstitusjonen som har opplevd minst oppgang i publikumsbesøk blant voksne fra 1974 til 1994. I 1974 gikk 40 prosent av den voksne befolkningen på teater minst en gang i løpet av et år. I 1994 var andelen økt til 45 prosent. Undersøkelsen indikerer at teaterinteressen er større blant kvinner enn blant menn. Hele 53 prosent av kvinnene går på teateret minst en gang i løpet av et år, mens den tilsvarende andelen for menn er 32 prosent. Alder er også en faktor av betydning. I aldersgruppen 30 til 49 år går 48 prosent på teateret minst en gang i løpet av et år. Den tilsvarende andel for aldersgruppen 16 og 29 år er 39 prosent, og for folk mellom 50 og 68 år, 41 prosent. Utdanning ser også ut til å spille en rolle for teaterinteressen. Gjennomsnittlig går 53 prosent av folk med universitetsutdanning på teater minst en gang i året. Det tilsvarende tall for de med videregående skole er 40 prosent og ungdomsskole 37 prosent. Av de som har

⁵² Stavanger Museums årbok 1974 og 1994.

folkeskole går ca. 24 prosent på teateret en eller flere ganger i løpet av et år. Jo høyere inntekt folk har jo oftere går de i teater. Av mennesker som bor i en husstand med en årsinntekt på over 400.000 kroner, går 50 prosent på teateret minst en gang i løpet av et år. Det tilsvarende tall for de som har en inntekt på mellom 200.000 og 400.000 kroner i året er 40 prosent, og av de som tjener under 200.000 i året går 36 prosent på teateret minst en gang i løpet av et år. Folk som ikke har tilknytning til oljeindustrien ser ut til å gå litt hyppigere på teater enn de som arbeider i et oljeselskap (47 prosent ikke oljetilknytning - 41 prosent oljeselskap). Innflyttere og siddiser ser ut til å ha nokså like teatervaner. 43 prosent av siddisene går på teater minst en gang i løpet av et år, mens 44 prosent av innflytterne gjør det samme.

Symfoni- og kammerkonsert: Symfoniorkesteret i Stavanger kan vise til en økning på formidable 394,5 prosent i publikumstilslutningen i 1994 (58.004 tilhørere) sammenlignet med 1974 (11.730 tilhørere). I forhold til byens folketall gikk hver Stavangerborger 0,1 gang på symfoniorkesterkonsert i 1974, mens 0,6 gjorde det i 1994. (Det er like mange som går på museum). At flere vil gå på denne typen konsert nå enn for tyve år siden virker nokså rimelig når en kjenner til den utvikling og kvalitetsheving orkesteret har vært igjennom. Publikumsforholdene i konserthuset i Bjergsted gir også langt flere mulighet til å høre symfoniorkesteret eller en kammerkonsert i dag. I 1994 var det i gjennomsnitt over 1.000 tilhørere ved hver abonnementskonsert i Konserthuset. Det er ikke registrert hvor mange av tilhørerne som er barn på de ordinære konsertene. Symfoniorkesteret gir imidlertid spesielle skolekonserter, og i 1994 fikk nærmere 10.000 barn og unge møte symfoniorkesteret på denne måten, det vil si ca 17 prosent av publikum.

Også de sosiologiske undersøkelsene viser at det å gå på symfonikonsert i 1974, var en aktivitet forbeholdt de få. Bare 11 prosent av Stavangers befolkning over 16 år hadde vært på en slik konsert i løpet av året. Tyve år senere har andelen økt til 26 prosent. Å gå på kammer- og symfonikonsert er altså litt mer utbredt blant voksne enn å gå på museum. Sammensetningen av publikum viser at akkurat som på teateret, er det flere kvinner enn menn som går på konsert minst en gang i løpet av et år. (29 prosent kvinner og 20 prosent menn). Den typiske konsertgjenger går på konsert en til tre ganger i året. Hovedtyngden av publikum er mellom 30 og 68 år. I denne aldersgruppen går ca. 27 prosent på konsert minst en gang i løpet av året. Ca. 8 prosent av disse går på konsert mer enn fem ganger i løpet av et år. I gruppen 16 til 29 år er det ikke vanlig å gå på konsert så ofte, men 18 prosent går på kammer- eller symfonikonsert en til tre ganger i løpet av året. Interessen for denne typen musikk ser ut til å øke med utdanningsnivået. Bare ca.17 prosent av de som har folke-, ungdoms- eller videregående skole går på denne typen konsert minst en gang i løpet av året. For folk med universitetsutdanning av lavere grad er andelen 37 prosent og universitetsutdanning på høyere nivå 44 prosent. Jo høyere inntekt husstanden har, jo oftere går folk på kammer- og symfonikonserter. Blant folk som bor i en husstand som tjener over 400.000 kroner i året, går 29 prosent på denne typen konsert minst en gang i løpet av året. Den tilsvarende andel for de som tjener mellom 200.000 og 400.000 i året er 24 prosent, og blant dem som tjener under 200.000 kroner i året er den 19 prosent. Folk som ikke arbeider i oljerelatert virksomhet, går litt oftere på symfoni- kammerkonserter enn de som jobber i oljeselskap. (28 prosent ikke tilknytning - 23 prosent oljeselskap). Dessuten ser innflyttere ut til å være hyppigere konsertgjengere (30 prosent) enn de som er født og oppvokst i Stavangerregionen (22 prosent).

Andre typer konserter: For andre typer konserter fins det ikke noen publikumsstatistikk som kan brukes i sammenligning med tall fra spørreundersøkelsene. De sosiologiske undersøkelsene viser imidlertid at deltagelsen har økt. I 1974 gikk 23 prosent av befolkningen på andre typer konserter. I 1994 har prosentandelen økt til 42. Deltakelsesmønsteret for andre typer konserter skiller seg noe fra symfoni- og kammerkonserterne. Blant annet er det ikke så store kjønnsforskjeller på andre typer konserter. Menn er i overvekt. 47 prosent menn går på andre typer konserter, mens det tilsvarende tall for kvinner er 42 prosent. Publikum på andre typer konserter er yngre enn de som går på symfoni- og kammerkonserter. Av aldersgruppene 16 til 29 år går 55 prosent på konsert minst en gang i løpet av et år. Blant disse fins den største andelen som går fire ganger eller mer på andre typer konserter i løpet av et år. Den tilsvarende andelen for aldersgruppen 30 til 49 år er 42 prosent, mens folk over 50 år går enda sjeldnere (32 prosent). Folk med utdanning på folkeskolenivå går sjelden på konsert (16 prosent). Andelen øker med et økende utdanningsnivå; 29 prosent med utdanning fra ungdomsskolenivå går på annen type konsert minst en gang i løpet av året, 44 prosent av de med videregående skole og 51 prosent for folk med universitetsutdanning av lavere grad. De flittigste konsertgjengerne er folk med universitetsutdanning av høyere grad. Hele 57 prosent av denne gruppen hadde vært på andre typer konserter minst en gang i løpet av året. Inntektsforholdet ser ikke ut til å skille for mellom hvor ofte folk går på andre typer konsert. I forhold til inntekt er det de som tjener minst og de som tjener mest, som går oftest på andre typer konserter (47 prosent og 46 prosent). Av folk fra husstander med mellom 200.000 og 400.000 kroner i året går 41 prosent på andre typer konserter minst en gang i året. Om en har jobb i oljetilknyttet virksomhet eller ikke, ser ut til å spille liten rolle. I begge grupper går ca. 44 prosent på konsert minst en gang i løpet av året. Innflytterne ser ut til å være noe hyppigere konsertgjengere enn siddisene. Ca. 46 prosent av alle innflyttere har vært på konsert minst en gang i løpet av året, mens det tilsvarende tall for siddisene er 42 prosent.

Kunstutstilling: Forløperen for Rogaland Kunstmuseum, Stavanger Faste Galleri ble i 1974 besøkt av 18.723 personer. Det vil si at hver Stavanger-borger statistisk sett gikk 0,2 ganger på kunstmuseet det året. Tyve år senere ble Rogaland Kunstmuseum besøkt av 58.004 personer i de nye lokalene i Mosvannsparken. Frekvensen for Stavanger-folks besøk ved dette kunstmuseet var dermed økt til 0,4 gang pr. år. Den prosentvise økningen fra 1974 til 1994 var på 106,8 prosent. Den pedagogiske virksomheten rettet mot barn og ungdom ble besøkt av 7.566 personer. Det vil si at barn utgjorde ca 13 prosent av publikum i 1994.

Det fins imidlertid svært mange andre muligheter til å oppleve en kunstutstilling enn på Rogaland Kunstmuseum. Det fins en mengde nye galleriene i Stavanger-området samt alle bedriftskunsthøringene. Også på midten av 1970-tallet var det ganske utbredt blant folk å gå på kunstutstilling. I 1974 oppga 42 prosent av Stavangers voksne befolkningen at de hadde gjort det minst en gang i løpet av det siste året. I 1994 var det blitt enda mer vanlig. Hele 68 prosent hadde besøkt en kunstutstilling i løpet av siste år. Undersøkelsen viser at 19 prosent av befolkningen i alderen 16 - 68 år er medlemmer av bedriftskunsthøringene. I likhet med teater og symfoni- og kammerkonserter interesserer kunstutstillinger flere kvinner enn menn. Hele 72 prosent av kvinnene oppga at de hadde vært på kunstutstilling, og den tilsvarende andelen menn var 59 prosent. De som er mellom 30 og 68 år, går relativt sett oftere på kunstutstilling (69 prosent) enn de som er mellom 16 og 29 år (61 prosent). Kunstinteressen ser ut til å være større jo høyere utdanning folk har. Blant de som har folkeskoleutdanning går 41 prosent på kunstutstilling minst en gang i løpet av et år. Andelen stiger til 50 prosent for

folk med ungdomsskole, 59 prosent for folk med videregående skole. Blant folk med universitetsutdanning går så mange som 83 prosent på kunstutstilling minst en gang i løpet av et år. Også inntektsnivået har noe å si. Av folk som bor i husstander med over 400.000 kroner i årlig inntekt, besøker 75 prosent en kunstutstilling i løpet av et år. Det tilsvarende tall for folk fra husstander som tjener opp til 400.000 kroner, er ca. 61 prosent. Det er liten forskjell på kunstinteressen blant folk som jobber i oljeselskap og de som har andre typer jobber. (65 prosent oljeselskap og 69 prosent ikke oljetilknytning). Det er også liten forskjell mellom innflyttere og innfødte Stavangerborgere. (69 prosent innflyttere og 64 prosent innfødte).

Kino: Stavanger Kinematografer, som var inne i en nedgangstid på begynnelsen av 1970-tallet kan fremvise en tilvekst i publikumsoppslutningen på 55,9 prosent fra 1974 (420.000 besøkende) til 1994 (654.609 besøkende). Mens hver innbygger i gjennomsnitt gikk 5 ganger på kino i 1974, har antallet økt til 6,4 ganger i 1994. Kinoen har i løpet av tyveårsperioden fått nye lokaler i Kulturhuset i Stavanger. Det innebærer en økning i setekapasiteten samt at det blir vist et større antall filmer. Samtidig blir kinoen drevet på en helt annen måte enn før med filmframvisning på formiddager og ettermiddager og ikke bare på kveldstid. Kinostatistikken viser at gruppen som løste barnebilletter, ungdomsbilletter og moderasjonsbilletter utgjorde 175.882 dvs. 27 prosent av publikumstallet i 1994.⁵³

Spørreundersøkelsene viser samme tendens. Mens 65 prosent av byens voksne befolkning hadde vært på kino minst en gang i løpet av året i 1974, var den relative andelen økt til 79 prosent i 1994. Å gå på kino er en like vanlig aktivitet blant kvinner som blant menn, men med en liten overvekt på kvinnene. Ca. 83 prosent av kvinnene hadde vært på kino minst en gang i 1994. Det samme gjaldt 80 prosent av mennene. Nesten alle i aldersgruppen 16 til 29 går på kino minst en gang i løpet av et år (97 prosent), mens mindre enn halvparten (47 prosent) av befolkningen over 50 år går på kino minst en gang i løpet av året. For aldersgruppen 30 til 49 år er de tilsvarende tallene 86 prosent. Det ser ut til at folk går mer på kino jo høyere utdanning de har. Hele 93 prosent av folk med høyere universitetsutdanning går på kino minst en gang i løpet av et år. For de med universitetsutdanning av lavere grad er prosentandelen 88, videregående skole 84 prosent, ungdomsskole 69 prosent og folkeskolenivå 42 prosent. Inntektsforholdet ser ikke ut til å skape så store forskjeller, selv om de med høyere inntekter ser ut til å gå hyppigere på kino enn de med lavere. Av folk som bor i husstander med en samlet inntekt på over 400.000 kroner, går 85 prosent på kino minst en gang i året. De tilsvarende tall for de som tjener mellom 200.000 og 400.000 kroner er 80 prosent, og for de som tjener under 200.000 kroner 81 prosent. De som arbeider i oljeselskap ser ut til å gå noe hyppigere på kino enn andre (87 prosent i oljeselskap - 83 prosent ikke tilknytning). Innflytterne er noe overrepresentert blant dem som går ofte på kino i forhold til folk som er født og oppvokst i Stavanger-området. 86 prosent av innflytterne går på kino minst en gang i løpet av året, mens 79 prosent av de innfødte gjør det samme.

⁵³ Det fins ikke eksakt statistikk over antall barn som besøker kinoen. Tallene som er brukt dekker tre kategorier besøkende: 1. Barn og voksne som har vært på barnefilm med 7 års aldersgrense, som har løst billetter til 20 kr. 2. Besøkende på ungdomsfilmer med 11 års aldersgrense som har betalt ungdomspris 25 kroner. 3. Skoleklasser, barnehager, skolefritidsordning som har fått moderasjonsbilletter.

Bibliotek: Stavanger Bibliotek kan gi et langt bedre tilbud til publikum på 1990-tallet enn på 1970-tallet. Biblioteket har nye lokaler i Kulturhuset på Sølvberget. Det har hatt en sterk økning i antall bøker, tidsskrifter, musikk osv. Biblioteket har fått økt bemanning og driften har blitt effektivisert ved hjelp av edb. Antall utlån ved Stavanger Bibliotek har vokst fra 445.903 i 1974 til 820.000 i 1994, det vil si en økning på 84 prosent. Fordelt på den totale befolkningen lånte hver Stavanger-borger 8 bøker i 1994, mot 5,3 bøker i 1974. Barn sto for 305.000 av utlånene i 1994, det vil si 37 prosent av utlånene.

Spørreundersøkelsene viser at hver fjerde voksne Stavanger-borger lånte en bok på et bibliotek i 1974. Tyve år senere var andelen økt til 47 prosent, nesten en fordobling. Det er mer vanlig for kvinner å gå på biblioteket enn for menn. Hele 56 prosent av kvinnene var på biblioteket og lånte bøker minst en gang i 1994, mot 44 prosent av mennene. De yngste, hvor studentene og skoleelevene befinner seg, bruker biblioteket mest. Av aldersgruppen 16 til 29 år går 59 prosent på biblioteket minst en gang i løpet av året. Dernest kommer aldersgruppen 30 til 49 år med 51 prosent, og til slutt aldersgruppen 50 til 68 år hvor 38 prosent låner bøker på biblioteket minst en gang i løpet av et år. Folk med universitetsutdanning av lavere grad skiller seg ut som de flittigste bibliotekbrukerne (63 prosent). I motsetning til de øvrige kulturinstitusjonene viser tallene en mindre brukerfrekvens for folk med universitetsutdanning av høyere grad (48 prosent). Av de som har folkeskole låner 37 prosent en bok på biblioteket minst en gang i løpet av et år. Andelen stiger til ca 45 prosent for de som har ungdomsskole eller videregående skole. Det er et skille i bruken av biblioteket mellom de som har de laveste inntektene og andre. Bruken ligger på rundt 50 prosent for folk som bor i husstander med samlet inntekt på 200.000 kroner og oppover. Mens prosentandelen for de som har inntekt på under 200.000 kroner er på 56 prosent. Inn i denne gruppen kommer skoleelever og studenter som trolig låner mer bøker på biblioteket enn andre. Det er også forskjell på de som arbeider i oljeselskap, og de som ikke gjør det. 56 prosent av de som har arbeid utenfor oljeindustrien låner bøker på biblioteket minst en gang i løpet av et år, mens den tilsvarende andelen for de som arbeider i et oljeselskap er 41 prosent. Biblioteket blir litt hyppigere benyttet av innflytterne (53 prosent) enn av siddisene (50 prosent). Biblioteket ser dermed ut til å være den mest demokratiske av kulturinstitusjonene. Det koster heller ingenting for brukerne å benytte seg av bibliotekets tjenester.

“En aktiv og bevisst, en frodig og en romslig, en ærgjerrig og nyanserik kulturpolitikk”

I perioden 1970 og fram til i dag har Stavanger hatt rollen som Norges oljehovedstad. Oljevirkomheten i Nordsjøen har bidratt til å skape nye arbeidsplasser, noe som har fremmet byveksten i Stavanger-området. Befolkningen har økt fra 81.741 mennesker i 1970 til 103.590 i 1995. Det er foretatt statistiske beregninger som viser at befolkningen i Stavanger har hatt en sterkere økning i nettoinntekten i perioden 1972 til 1990 enn både Oslo, Bergen, Trondheim og Kristiansand.⁵⁴ Hevingen i lønnsnivået har bidratt til å øke Stavanger kommunes skatteinntekter fra 151,8 millioner kroner i 1970 til 1.455,4 millioner kroner i 1994. Når en tar hensyn til at konsumprisindeksen i denne perioden

⁵⁴ Lennart Rosenlund, *Sosiale strukturendringer i Stavanger i perioden 1970 - 1990. En statistisk beskrivelse*, s. 21.

har steget med 412 prosent, er den reelle økningen i byens skatteinntekter på 133 prosent. Byens økonomiske kapital har altså blitt vesentlig forbedret i den tyveårsperioden som er undersøkt i denne artikkelen. Befolkningsveksten har forpliktet kommunen til å påta seg store utgifter til tilrettelegging av boligområder, skoler, barnehager, sykehjem, infrastruktur osv. Men de økte skatteinntektene har også gitt kommunen anledning til å foreta investeringer innen et «unødvendig» område som kulturlivet.

Den mest avgjørende faktor for at kulturlivet har kunnet vokse i bredde, kvalitet og mangfold har i Stavanger som ellers i landet vært økningen i den statlige støtten til kulturlivet. Gjennom 1960- og 1970-tallet har staten påtatt seg et sterkere økonomisk ansvar for flere av kulturinstitusjonene. Unntaket var som tidligere Stavanger kinematografer, som alltid har blitt drevet på forretningsmessig basis. En av institusjonene som derimot var helt avhengig av midler fra det offentlige var Stavanger Museum, og rundt 1970 regnet en at mer enn 90 prosent av driften var offentlig finansiert. Da Arkeologisk Museum ble skilt ut som egen institusjon i 1975, trakk det med seg en god del av de statlige bevilgningen. Men fra 1979 kom museet igjen inn under en gunstig støtteordning hvor staten påtok seg å betale 44 prosent av driftsmidlene mens fylket og kommunen skulle betale resten. Selv om staten fra 1984 har trappet ned sine tilskudd, har museet fått opprettholdt bevilgningene gjennom økte tilskudd fra fylke og kommune. Rogaland Teater fikk også forbedrede støtteordninger på 1970-tallet. Fra 1972 økte staten sin andel av driftsmidlene fra 50 til 60 prosent, og på 1990-tallet ble den hevet til 70 prosent. Symfoniorkesteret i Stavanger fikk en meget gunstig tilskuddsordning i 1972 da staten og NRK påtok seg å bære 70 prosent av driftsmidlene, etter at egenfinansieringen på 15 prosent av driftskostnadene var dekket. Stavanger kommune og Rogaland fylke betaler den resterende prosentandel av driftsmidlene som ikke blir dekket av staten. Stavanger bibliotek som er kommunalt drevet, får også i realiteten dekket en stor del av utgiftene til driften gjennom rammetilskudd fra staten.

Stavanger kommune har bidratt til å styrke byens kulturliv på andre måter enn ved å gi tilskudd til driften. I mange tilfeller har kommunen vært pådriver for å gi kulturinstitusjonene bedre lokaliteter. Særlig på slutten av 1970-tallet og på begynnelsen av 1980-tallet bevilget Stavanger kommune store summer til kulturbygg. Som monumenter over denne perioden står Musikkhuset og Konserthuset i Bjergsted, Sjøfartsmuseet og Hermetikkuseet, og det største av dem alle, Kulturhuset på Sølvberget. Omslaget kom med oljeprisfallet i 1986 som virket sterkt negativt for norsk økonomi, og også førte til mindre skatteinntekter for Stavanger kommune. Det satte en bremse for videre byggeplaner for kulturbygg i Stavanger. Blant annet ble de økonomiske rammene for et nytt kunstmuseum i Mosvannsparken sterkt beskåret. Kulturens andel av kommunens bruttobudsjetter som viste en synkende tendens fra 1984, fortsatte å synke. Bevilgningene til kultursektoren flatet ut eller gikk noe tilbake. At tilbakegangen for de forskjellige kulturinstitusjonene ikke ble sterkere enn den ble, skyldtes delvis at kulturlivet fikk støtte fra private. Både teateret, museet, kunstmuseet og symfoniorkesteret fikk sponsorstøtte på slutten av 1980-tallet. De store private tilskuddene til byggingen av Rogaland kunstmuseum kan stå som det fremste eksemplet.

Statistikk over besøkstall ved kulturinstitusjonene i Stavanger og spørreundersøkelser om voksne Stavanger-folks bruk av kulturinstitusjoner i 1974 og 1994 viser en bemerkelsesverdig vekst på begge fronter. Tallene belyser to sider av samme sak. Stavanger-folk har blitt mer aktive brukere av kulturinstitusjoner, og kulturinstitusjonene i Stavanger blir mer besøkt enn tidligere. Det spørreundersøkelsene utelater er at barn

utgjør en stor gruppe på mellom 16 og 39 prosent av de besøkende biblioteket, teateret, kunstmuseet, kinoen og symfoniorkesteret.

Spørreundersøkelsene viser at et langt bredere publikum besøker konserter, kunstutstillinger, bibliotek og kino i 1994 enn i 1974. Også teater og museer har også opplevd økt tilslutning, men i noe mindre grad enn for de andre institusjonenes vedkommende. 1994-undersøkelsen sier noe om hva som karakteriserer voksne Stavanger-folks bruk av forskjellige kulturinstitusjoner. Det ser ut til at selv om museer (21 prosent), teater (45 prosent), symfoni- og kammerkonserter (26 prosent) samt kunstutstillinger (68 prosent) på tross av ulik prosentvis «oppslutning», har visse likhetstrekk med hensyn til hvilke grupper som bruker dem. Slike institusjoner, med unntak av museer, blir hyppigere besøkt av kvinner enn av menn. En overvekt av de besøkende er i aldersgruppen 30 til 49 år, men for symfoni- og kammerkonserter og kunstutstillinger sin del er aldersgruppen 50 til 68 år like godt representert. Jo høyere utdanning folk har, jo mer aktivt bruker de slike kulturtilbud. Folk med høyere universitetsutdanning er de relativt sett mest aktive brukerne. Den samme tendensen ser ut til å gjøre seg gjeldende når det gjelder husstandens samlede inntekt. Personer som bor i husstander med over 400.000 kroner i årlig inntekt, er mer aktive brukere enn de som bor i husstander med lavere inntekt. Folk som ikke har oljetilknytning i sitt arbeid ser ut til å være noe mer aktive brukere av museer, teater, symfonikonserter og kunstutstillinger enn folk som arbeider i oljeselskap. Innflyttere er noe mer aktive brukere av denne delen av kulturinstitusjonene enn den innfødte Stavanger-borger. For museer sin del ser det imidlertid ikke ut til å være noen forskjell mellom siddiser og innflyttere.

Mellom de gjenværende typer kulturevenementer som andre typer konserter, kino og bibliotekbesøk er det både likhetstrekk og forskjeller. Når det gjelder kjønnsfordelingen, er menn i en liten overvekt som tilhørere på andre typer konserter, mens kvinnene er i en liten overvekt når det gjelder kinobesøk. I bruken av biblioteket er kvinnene i sterkt flertall. Aldersgruppen 16 til 29 år er relativt sett i flertall både når det gjelder kino-, konsert- og bibliotekbesøk. I likhet med de andre institusjonene viser det seg at jo høyere utdanning folk har, jo mer aktivt går de på andre typer konserter, kino og bibliotek. Unntaket er biblioteksbesøk som merker seg ut i forhold til de andre institusjonene, ved at folk med høyere universitetsutdanning ikke er de flittigste brukerne! Inntektsforholdet ser ikke ut til å skille så sterkt når det gjelder bruken av andre typer konserter, kinoen og biblioteket. Dette har trolig sammenheng med aldersprofilen, som viser en overvekt av unge brukere. Kinoen er den eneste kulturinstitusjonen folk som er ansatt i oljeselskap, bruker hyppigere enn folk som har andre typer arbeid. For andre typer konserter skaper dette kriteriet ingen skiller, mens for biblioteket sin del er folk uten oljetilknytning i overvekt som brukere. Innflytterne er mer aktive enn siddisene også når det gjelder å gå på andre typer konserter, å gå på kino og låne bøker på bibliotek.

Alt i alt har oljealderen og den statlige satsingen på kulturinstitusjonene gitt Stavanger mulighet til å “føre en aktiv og bevisst, en frodig og en romslig, en ærgjerrig og nyanserik kulturpolitikk”, som Kjølvs Egeland etterlyste i kulturplanen “Vårt kulturliv i dag og i morgen” fra 1969. Statlige finansieringsordninger, økte skatteinntekter til kommunen, sponsormidler fra næringslivet og større billettinntekter har sikret kulturinstitusjonene økonomisk kapital. På den menneskelige siden har strømmen av innflyttere bidratt med kulturell kapital. Blant annet har det vist seg ved at innflyttere er mer aktive brukere av kulturinstitusjonene enn den innfødte Stavanger-borger. De mange nye kultur-bygg og den store aktiviteten som blir utfoldet på det kulturelle området i

Stavanger i 1990-årene er trolig likevel i overkant av hva Egeland og hans politikerkolleger på 1960-tallet drømte om var mulig å få til i Stavanger.

Tabellvedlegg

Rogaland teat: * Q24: Kjønn

		Q24: Kjønn		Total
		Mann	Kvinne	
Rogaland teat:	aldri	67,9	47,5	56,3
	1-3 gang	28,1	46,9	38,7
	4 ell fler	4,1	5,7	5,0
Total		392	512	904

Rogaland teat: * Alder

		alder:			Total
		16-29	30-49	50-68	
Rogaland teat:	aldri	61,1	52,4	59,3	56,3
	1-3 gang	36,0	41,2	36,0	38,6
	4 ell fler	2,9	6,5	4,7	5,0
Total		275	464	172	911

Rogaland teat: * Q31: Hva er din høyeste fullførte utdanning

		Q31: Hva er din høyeste fullførte utdanning					Total
		Folkeskol enivå	Ungdom skole	Videregåe nde skole	Universitet snivå	Universitet snivå hovedfag	
Rogaland teat:	aldri	76,3	62,9	60,4	47,7	45,9	56,2
	1-3 gang	21,1	32,6	36,2	46,0	42,6	38,7
	4 ell fler	2,6	4,5	3,5	6,3	11,5	5,1
Total		38	132	376	302	61	909

Rogaland teat: * Q39: Husstandens samlede bruttoinntekt

		Q39: Husstandens samlede bruttoinntekt			Total
		Inntil kr. 200.000	Kr. 200.-400.000	Mer enn 400.000	
Rogaland teat:	aldri	64,5	60,0	50,0	57,0
	1-3 gang	31,6	37,0	42,9	38,2
	4 ell fler	3,9	3,0	7,1	4,8
Total		155	335	308	798

Rogaland teat: * Q36: Har din arbeidsplass tilknytn. til olje

		Q36: Har din arbeidsplass tilknytn. til olje		Total
		Oljetilkn	Ikke oljetilkn	
Rogaland teat:	aldri	59,	53,0	55,8
	1-3 gang	35,8	41,9	39,4
	4 ell fler	4,4	5,2	4,9
Total		271	387	658

Rogaland teater: * Til/svq

		Til/svq:		Total
		siddis	innflytt	
Rogaland teat:	aldri	57,1	55,5	56,4
	1-3 gang	37,5	39,9	38,5
	4 ell fler	5,4	4,6	5,1
Total		517	391	908

SVG museum: * Q24: Kjønn

	Q24: Kjønn		Total
	Mann	Kvinne	
SVG museum: aldri	81,1	80,1	80,5
1-3 gang	17,1	19,3	18,4
4 ell fler	1,8	,6	1,1
Total	392	512	904

SVG museum: * Alder

	alder:			Total
	16-29	30-49	50-68	
SVG museum: aldri	87,6	75,6	82,6	80,6
1-3 gang	12,0	23,1	15,7	18,3
4 ell fler	,4	1,3	1,7	1,1
Total	275	464	172	911

SVG museum: * Q31: Hva er din høyeste fullførte utdanning

	Q31: Hva er din høyeste fullførte utdanning					Total
	Folkesko lenivå	Ungdom skole	Videregå ende skole	Universit etsnivå	Universite tsnivå hovedfag	
SVG museum: aldri	84,2	86,4	83,0	229	73,8	80,5
1-3 gang	13,2	12,9	16,2	22,5	26,2	18,4
4 ell fler	2,6	,8	,8	1,7		1,1
Total	38	132	376	302	61	909

SVG museum: * Q39: Husstandens samlede bruttoinntekt

	Q39: Husstandens samlede bruttoinntekt			Total
	Inntil kr. 200.000	Kr. 200.-400.000	mer enn kr. 400.000	
SVG museum: aldri	85,2	81,5	75,3	79,8
1-3 gang	12,9	17,9	23,	19,2
4 ell fler	1,9	,6	1,0	1,0
Total	155	335	308	798

SVG museum: * Q36: Har din arbeidsplass tilknytn. til olje

	Q36: Har din arbeidsplass tilknytn. til olje		Total
	Oljetilkn	ikke oljetilkn	
SVG museum: aldri	83,8	76,5	79,5
1-3 gang	14,4	23,0	19,5
4 ell fler	1,8	,5	1,1
Total	271	387	658

SVG museum: * til/svg

	Til/svg:		Total
	siddis	innflytt	
SVG museum: aldri	79,9	81,6	80,6
1-3 gang	19,0	17,4	18,3
4 ell fler	1,2	1,0	1,1
Total	517	391	908

Q111: Går du noen gang på kunstutstilling * Q24: Kjønn

		Q24: Kjønn		Total
		Mann	Kvinne	
Q111: Går du noen gang på kunstutstilling	Aldri	40,8	28,4	33,8
	En gang i året	41,5	43,5	42,7
	Noen ganger i året	15,9	24,1	20,6
	En gang i måneden el. oftere	1,8	3,9	3,0
Total		390	510	900

Q111: Går du noen gang på kunstutstilling * alder

		alder:			Total
		16-29	30-49	50-68	
Q111: Går du noen gang på kunstutstilling	Aldri	40,7	30,5	31,8	33,8
	En gang i året	42,9	43,7	38,2	42,4
	Noen ganger i året	14,2	22,7	25,9	20,7
	En gang i måneden	2,2	3,0	4,1	3,0
Total		275	462	170	907

Q111: Går du noen gang på kunstutstilling * Q31: Hva er din høyeste fullførte utdanning

		Q31: Hva er din høyeste fullførte utdanning					Total
		Folkeskolenivå	Ungdomskole	Videregående skole	Universitetsnivå	Universitetsnivå hovedfag	
Q111: Går du noen gang på kunstutstilling	Aldri	58,3	50,4	40,8	18,2	16,4	33,7
	En gang i året	30,6	37,4	42,4	46,7	41,0	42,5
	Noen ganger i året	8,3	10,7	13,9	31,8	37,7	20,8
	En gang i måneden el. oftere	2,8	1,5	2,9	3,3	4,9	3,0
Total		36	131	375	302	61	905

Q111: Går du noen gang på kunstutstilling * Q39: Husstandens samlede bruttoinntekt

		Q39: Husstandens samlede bruttoinntekt			Total
		Inntil kr. 200.000	Kr. 200.-400.000	Mer enn 400.000	
Q111: Går du noen gang på kunstutstilling	Aldri	38,2	39,5	25,0	33,6
	En gang i året	40,1	38,6	46,1	41,8
	Noen ganger i året	17,8	18,9	25,6	21,3
	En gang i måneden el. oftere	3,9	3,0	3,2	3,3
Total		152	334	308	794

Q111: Går du noen gang på kunstutstilling * Q36: Har din arbeidsplass tilknytn. til olje

		Q36: Har din arbeidsplass tilknytn. til olje		Total
		Oljetilkn	Ikke oljetilkn	
Q111: Går du noen gang på kunstutstilling	Aldri	34,9	31,5	32,9
	En gang i året	45,0	40,8	42,5
	Noen ganger i året	18,2	23,5	21,3
	En gang i måneden el. oftere	1,9	4,1	3,2
Total		269	387	656

Q111: Går du noen gang på kunstutstilling * til/svq

		til/svq:		Total
		siddis	innflytt	
Q111: Går du noen gang på kunstutstilling	Aldri	36,2	30,8	33,8
	En gang i året	41,6	43,8	42,6
	Noen ganger i året	20,2	21,3	20,7
	En gang i måneden el. oftere	1,9	4,1	2,9
Total		514	390	904

Q9: Hvor ofte går du på kino? * Q24: Kjønn

		Q24: Kjønn		Total
		Mann	Kvinne	
Q9: Hvor ofte går du på kino?	Aldri	19,9	16,6	18,0
	En gang i året	29,1	27,9	28,4
	Noen ganger i året	16,6	23,4	20,5
	En gang i måneden el. oftere	34,4	32,0	33,1
Total		392	512	904

Q9: Hvor ofte går du på kino? * Alder

		alder:			Total
		16-29	30-49	50-68	
Q9: Hvor ofte går du på kino?	Aldri	3,3	13,6	53,5	18,0
	En gang i året	14,9	34,7	33,1	28,4
	Noen ganger i året	18,5	25,4	9,9	20,4
	En gang i måneden el. oftere	63,3	26,3	3,5	33,2
Total		275	464	172	911

Q9: Hvor ofte går du på kino? * Q31: Hva er din høyeste fullførte utdanning

		Q31: Hva er din høyeste fullførte utdanning					Total
		Folkeskolenivå	Ungdom skole	Videregående skole	Universitetsnivå	Universitetsnivå hovedfag	
Q9: Hvor ofte går du på kino?	Aldri	57,9	31,1	16,5	11,6	6,6	18,0
	En gang i året	26,3	24,2	31,4	27,2	24,6	28,3
	Noen ganger i året	5,3	17,4	19,9	22,8	27,9	20,5
	En gang i måneden el.	10,5	27,3	32,2	38,4	41,0	33,2
Total		38	132	376	302	61	909

Q9: Hvor ofte går du på kino? * Q39: Husstandens samlede bruttoinntekt

		Q39: Husstandens samlede bruttoinntekt			Total
		Inntil kr. 200.000	Kr.200.-400.000	mer enn kr. 400.000	
Q9: Hvor ofte går du på kino?	Aldri	18,7	19,7	14,6	17,5
	En gang i året	24,5	27,8	32,5	28,9
	Noen	14,2	20,9	26,0	21,6
	En gang i	42,6	31,6	26,9	32,0
Total		155	335	308	798

Q9: Hvor ofte går du på kino? * Q36: Har din arbeidsplass tilknytn. til olje

		Q36: Har din arbeidsplass tilknytn. til olje		Total
		Oljetilknyt.	Ikke oljetilknyt.	
Q9: Hvor ofte går du på kino?	Aldri	12,9	16,3	14,9
	En gang i året	28,8	32,3	30,9
	Noen ganger i året	21,4	23,5	22,6
	En gang i måneden el. oftere	36,9	27,9	31,6
Total		271	387	658

Q9: Hvor ofte går du på kino? * til/svg

		Til/svg:		Total
		siddis	innflytt	
Q9: Hvor ofte går du på kino?	Aldri	21,1	13,8	18,0
	En gang i året	30,4	26,1	28,5
	Noen ganger i året	19,3	21,7	20,4
	En gang i måneden el. oftere	29,2	38,4	33,1
Total		517	391	908

Q8: Låner du bøker på biblioteket * Q24: Kjønn

		Q24: Kjønn		Total
		Mann	Kvinne	
Q8: Låner du bøker på biblioteket	Aldri	56,4	43,6	49,2
	En gang i året	20,0	16,6	18,1
	Noen ganger i året	11,0	18,2	15,1
	En gang i måneden el. oftere	12,6	21,5	17,6
Total		390	511	901

Q8: Låner du bøker på biblioteket * Alder

		alder:			Total
		16-29	30-49	50-68	
Q8: Låner du bøker på biblioteket	Aldri	41,2	48,6	62,0	48,9
	En gang i året	20,4	19,0	13,5	18,4
	Noen ganger i året	19,3	13,6	12,3	15,1
	En gang i måneden el. oftere	19,0	18,8	12,3	17,6
Total		274	463	171	908

Q8: Låner du bøker på biblioteket * Q31: Hva er din høyeste fullførte utdanning

		Q31: Hva er din høyeste fullførte utdanning					Total
		Folkesko lenivå	Ungdoms kole	Videregå ende skole	Universitet snivå	Universitet snivå hovedfag	
Q8: Låner du bøker på biblioteket	Aldri	63,2	56,1	54,3	36,9	52,5	49,0
	En gang i året	18,4	12,1	17,9	20,6	23,0	18,3
	Noen ganger i året	5,3	12,9	13,9	19,9	9,8	15,1
	En gang i måneden el.	13,2	18,9	13,9	22,6	14,8	17,5
Total		38	132	374	301	61	906

Q8: Låner du bøker på biblioteket * Q39: Husstandens samlede bruttoinntekt

		Q39: Husstandens samlede bruttoinntekt			Total
		Inntil kr. 200.000	Kr. 200.-400.000	Mer enn kr 400.000	
Q8: Låner du bøker på biblioteket	Aldri	43,9	50,2	49,5	48,7
	En gang i året	18,1	16,2	22,8	19,1
	Noen ganger i året	16,1	13,8	15,0	14,7
	En gang i måneden el. oftere	21,9	19,8	12,7	17,5
Total		155	333	307	795

Q8: Låner du bøker på biblioteket * Q36: Har din arbeidsplass tilknytn. til olje

		Q36: Har din arbeidsplass tilknytn. til olje		Total
		Oljetilknytn	Ikke oljetilknytn	
Q8: Låner du bøker på biblioteket	Aldri	58,9	44,2	50,2
	En gang i året	22,2	17,7	19,5
	Noen ganger i året	8,5	19,2	14,8
	En gang i måneden el. oftere	10,4	19,0	15,4
Total		270	385	655

Q8: Låner du bøker på biblioteket * til/svg

		til/svg:		Total
		siddis	innflytt	
Q8: Låner du bøker på biblioteket	Aldri	50,4	47,0	49,0
	En gang i året	18,2	18,8	18,5
	Noen ganger i året	14,5	15,7	15,0
	En gang i måneden el. oftere	16,9	18,5	17,6
Total		516	389	905

Q108R1: Symfonikonsert, kammerkonsert ol. * Q24: Kjønn

		Q24: Kjønn		Total
		Mann	Kvinne	
Q108R1: Symfonikonsert, kammerkonsert ol.	aldri	79,6	71,3	74,9
	en gang	8,4	10,7	9,7
	to til tre ganger	6,9	11,1	9,3
	fire eller flere ganger	5,1	6,8	6,1
Total		392	512	904

Q108R1: Symfonikonsert, kammerkonsert ol. * Alder

		alder:			Total
		16-29	30-49	50-68	
Q108R1: Symfonikonsert, kammerkonsert ol.	aldri	78,9	73,3	72,1	74,8
	en gang	10,9	10,3	7,6	10,0
	to til tre ganger	7,3	9,5	11,6	9,2
	fire eller flere ganger	2,9	6,9	8,7	6,0
Total		275	464	172	911

Q108R1: Symfonikonsert, kammerkonsert ol. * Q31: Hva er din høyeste fullførte utdanning

		Q31: Hva er din høyeste fullførte utdanning					Total
		Folkeskolenivå	Ungdomskole	Videregående skole	Universitetsnivå	Universitetsnivå	
Q108R1: Symfonikonsert, kammerkonsert ol.	Aldri	78,9	84,1	83,2	63,2	55,7	74,7
	en gang	10,5	7,6	8,5	10,3	23,0	10,0
	to til tre	10,5	6,8	5,9	14,6	8,2	9,2
	fire eller		1,5	2,4	11,9	13,1	6,1
Total		38	132	376	302	61	909

Q108R1: Symfonikonsert, kammerkonsert ol. * Q39: Husstandens samlede bruttoinntekt

		Q39: Husstandens samlede bruttoinntekt			Total
		Inntil kr 200.000	Kr. 200.-400 000	Mer enn Kr. 400.000	
Q108R1: Symfonikonsert, kammerkonsert ol.	aldri	80,6	76,1	70,8	74,9
	en gang	5,8	8,4	12,7	9,5
	to til tre ganger	7,1	11,0	9,1	9,5
	fire eller flere ganger	6,5	4,5	7,5	6,0
Total		155	335	308	798

Q108R1: Symfonikonsert, kammerkonsert ol. * Q36: Har din arbeidsplass tilknytn. til olje

		Q36: Har din arbeidsplass tilknytn. til olje		Total
		Oljetilknytn	Ikke oljetilknytn	
Q108R1: Symfonikonsert, kammerkonsert ol.	aldri	77,1	72,1	74,2
	en gang	10,0	9,6	9,7
	to til tre ganger	8,1	10,3	9,4
	fire eller flere ganger	4,8	8,0	6,7
Total		271	387	658

Q108R1: Symfonikonsert, kammerkonsert ol. * til/svg:

		til/svg:		Total
		siddis	innflytt	
Q108R1: Symfonikonsert, kammerkonsert ol.	aldri	78,5	69,6	74,7
	en gang	9,1	11,3	10,0
	to til tre ganger	7,2	12,0	9,3
	fire eller flere ganger	5,2	7,2	6,1
Total		517	391	908

Q108R2: Konsert med annen type musikk? * Q24: Kjønn

		Q24: Kjønn		Total
		Mann	Kvinne	
Q108R2: Konsert med annen type musikk?	aldri	53,3	57,8	55,9
	en gang	16,8	14,3	15,4
	to til tre ganger	18,1	17,6	17,8
	fire eller flere ganger	11,7	10,4	11,0
Total		392	512	904

Q108R2: Konsert med annen type musikk? * Alder

		alder:			Total
		16-29	30-49	50-68	
Q108R2: Konsert med annen type musikk?	aldri	44,7	58,4	68,0	56,1
	en gang	15,3	16,4	12,8	15,4
	to til tre ganger	24,4	16,2	11,0	17,7
	fire eller flere ganger	15,6	9,1	8,1	10,9
Total		275	464	172	911

Q108R2: Konsert med annen type musikk? * Q39: Husstandens samlede bruttoinntekt

		Q39: Husstandens samlede bruttoinntekt			Total
		Inntil kr. 200.000	Kr. 200.-400.000	Mer enn 400.000	
Q108R2: Konsert med annen type musikk?	aldri	52,9	58,8	54,2	55,9
	en gang	15,5	13,1	17,9	15,4
	to til tre ganger	18,7	17,3	18,8	18,2
	fire eller flere ganger	12,9	10,7	9,1	10,5
Total		155	335	308	798

Q108R2: Konsert med annen type musikk? * Q36: Har din arbeidsplass tilknytn. til olje

		Q36: Har din arbeidsplass tilknytn. til olje		Total
		Oljetiknytn	Ikke oljetiknytn	
Q108R2: Konsert med annen type musikk?	aldri	56,8	55,0	55,8
	en gang	17,3	15,0	16,0
	to til tre ganger	17,3	19,6	18,7
	fire eller flere ganger	8,5	10,3	9,6
Total		271	387	658

Q108R2: Konsert med annen type musikk? * til/svg:

		til/svg:		Total
		siddis	innflytt	
Q108R2: Konsert med annen type musikk?	aldri	57,8	54,0	56,2
	en gang	15,7	15,1	15,4
	to til tre ganger	15,9	19,7	17,5
	fire eller flere ganger	10,6	11,3	10,9
Total		517	391	908

Q108R2: Konsert med annen type musikk * Q31: Hva er din høyeste fullførte utdanning

		Q31: Hva er din høyeste fullførte utdanning					Total
		Folkeskolenivå	Ungdomskole	Videregående skole	Universitetsnivå	Universitetsnivå	
Q108R2: Konsert med annen type musikk	Aldri	84,4	70,5	55,6	49,3	42,6	56,0
	en gang	7,9	9,1	17,6	14,6	24,6	15,4
	to til tre	5,3	13,6	16,2	21,9	23,0	17,7
	fire eller		6,8	10,6	14,2	9,8	10,9
Total		38	132	376	302	61	909